

20
22

STAREA DREPTURILOR TINERETULUI ÎN MOLDOVA

**Contribuția Consiliului Național al
Tineretului din Moldova la evaluarea
Planului Național privind Drepturile
Omului 2018 - 2022:
Componenta de TINERET**

Autor, Roman Banari

Aducem mulțumiri reprezentanților sectorului de tineret, care ne-au prezentat date privind tinerii și percepția lor privind drepturile lor în contextul de evaluare a PNADO III din perspectiva drepturilor tinerilor. Datorită datelor furnizate, această cercetare este una cuprinzătoare și reflectă opinia tuturor și a părților interesate de pe sectorul de tineret, asigurând astfel că vocea acestora este parte a procesului de evaluare.

Consiliul Național al Tineretului din Moldova

Adresa: Chișinău, str. Petru Rareș 18, MD-2005, Republica Moldova

Telefon: (+373 22) 23 51 5, 23 30 88

Date de contact:

email: corespondenta@cntm.md

web: www.cntm.md

Raportul este realizat în cadrul proiectului “Cetățeni activi, comunități prospere-faza II”, implementat cu suportul Fundației Est-Europene din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia.

Părerile și concluziile cercetării exprimate în acest studiu reprezintă punctele de vedere ale autorilor și nu reprezintă punctele de vedere și opiniile oficiale ale Consiliului Național al Tineretului din Moldova și partenerii acestuia, care nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate de către autor în cadrul acestei publicații. Orice utilizare a unor extrase și opinii din conținutul Raportului dat urmează să facă referință la raportul CNTM vizat, care este titular al dreptului de autor asupra prezentei lucrări.

LISTA ABREVIERILOR

AO – Asociație Obștească

ANOFM - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

APL – Autoritatea Administrației Publice Locale

BNS -Biroul Național de Statistică

CLT – Consiliul Local al Tinerilor

CNTM – Consiliul Național al Tineretului din Moldova

MEC – Ministerul Educației și Cercetării

MECC – Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

ODIMM – Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii

ODD - Obiectivele de Dezvoltare Durabilă

ÎPT - Învățământului profesional tehnic

NEET - Tinerii fără un loc de muncă, fără educație sau formare

PNADO III - Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului 2018-2022

RM – Republica Moldova

RNCE - Rețeaua Națională a Consiliilor Elevilor

RNCLMT - Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova

SNDST – Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020

UNFPA - Fondul ONU pentru Populație

BIM – Biroul Internațional al Muncii

CUPRINS

1	INTRODUCERE
2	METODOLOGIE
3	SITUAȚIA GENERALĂ A TINERILOR ȘI PROVOCĂRILE ÎN PROCESUL DE DEZVOLTARE A SECTORULUI DE TINERET DIN MOLDOVA
4	STAREA DREPTURILOR TINERETULUI ÎN MOLDOVA, privire generală
5	DREPTUL LA EDUCAȚIE ȘI EFECTELE ACESTUIA
6	ACTIVISMUL SOCIAL ȘI PARTICIPAREA TINERILOR ÎN PROCESELE DECIZIONALE
7	TRANZIȚIA TINERILOR ÎN CÂMPUL MUNCII ȘI LUCRUL DE CALITATE PENTRU TINERI
8	SĂNĂTATEA TINERILOR
9	CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI
10	ANEXA I Lista organizațiilor ce au contribuit la evaluare

1. Introducere

În ultimii ani, tinerii au fost afectați în mod disproporționat de pandemia Covid-19 și de impactul acesteia asupra muncii, educației și vieții de zi cu zi în general. Sondajele și cercetările din domeniu realizate pe plan național și internațional au arătat în ce măsură consecințele socio-economice ale crizei de sănătate și măsurile ulterioare de izolare au dus la o creștere rapidă a șomajului în rândul tinerilor, bariere în calea accesului la educație sau a absolvirii studiilor și tendințe îngrijorătoare, în ceea ce privește bunăstarea generală a tinerilor. Dincolo de acestea, actualmente datorită crizei de securitate regională din cauza războiului din Ucraina și criza energetică din țară, care toate împreună au contribuit la creșterea nivelului de inflație în Moldova la 34%[1]. Efectele acestora, de asemenea, au un impact nefast asupra puterii de cumpărare a tinerilor care încă nu și-au revenit de la criza pandemică, iar ca finalitate, aceasta sporește riscurile de creștere a numărului tinerilor ce emigrează din țară din lipsa oportunităților de siguranță economică și pericolul de escaladare a securității regionale.

Pe fonul crizelor de tip COVID-19 și crizelor de securitate regionale, e de menționat că, acestea sunt primele crize pe care le întâlnim și, cu siguranță, nu este prima dată, când tinerii plătesc un preț prea mare în astfel de circumstanțe. Astfel spus, aceste fenomene au contribuit nefast la realizarea drepturilor tinerilor în Moldova, cu toate acestea, riscurile date nici nu au putut fi prezise la etapa de scriere și adoptare a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului 2018-2022 (PNADO III), fapt ce a generat șocuri decizionale la nivel guvernamental. Cu toate că, aceste riscuri materializate cu părere de rău nu ar trebui să fie o scuză pentru Guvern întru asigurarea drepturilor tinerilor, și nu doar.

Pornind de la aceea, că drepturile omului/tinerilor sunt garantul incluziunii sociale a acestor și ca rezultat de nivelul de realizare a acestor drepturi depinde bunăstarea și prosperitatea titularilor de drepturi consfințite în legislația națională. În acest sens, prin Hotărârea Parlamentului nr. 89/2018, a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului 2018-2022, având ca prim scop creșterea accesibilității și garantarea drepturilor omului pentru titularii acestora.

În domeniul drepturilor tinerilor, PNADO se axează pe: promovarea participării tinerilor la procesele decizionale privind dezvoltarea sectorului de tineret, astfel încât politicile și acțiunile care îi vizează să fie cât mai prietenoase și apropiate de necesitățile lor reale, inclusiv pentru cei din grupurile cu posibilități reduse; diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri ca instrumente efective de dezvoltare maximă a potențialului fiecăruia dintre ei și de realizare a unei vieți împlinite în Republica Moldova, dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri în scopul asigurării unui trai decent prin lărgirea posibilităților de angajare, un venit salarial adecvat și posibilități economice variate în cadrul Republicii Moldova.

La baza PNADO III au stat recomandările acceptate de RM, în cadrul celui de-al II-lea ciclu al Evaluării Periodice Universale, precum și recomandările în domeniul drepturilor omului adresate Republicii Moldova de către organele de monitorizare ale ONU, Consiliului Europei și altor organizații naționale și internaționale. Totodată, la elaborarea PNADO III, au fost luate în considerare Obiectivele de dezvoltare durabilă incluse în Agenda de dezvoltare durabilă 2030. Astfel, prin PNADO III structurile Guvernamentale s-au angajat să revizuiască implementarea acesteia, prin împărtășirea bunelor practici, evidențierea lacunelor existente și identificarea lecțiilor învățate, inclusiv în materie ce ține de respectarea și promovarea a drepturilor tinerilor.

PNADO la toate edițiile acestuia, a fost și rămâne a fi unul din cel mai cuprinzător instrument național, care promovează și protejează drepturile tinerilor, precum și încurajează instituțiile guvernamentale să adopte măsuri pentru a se asigura că aceste drepturi din domeniul educație, muncă, participare în procesele decizionale sunt puse în aplicare, în practică, în corespundere cu standardele ONU la care Moldova este parte.

Cu toate acestea, reieșind din ambiția documentului evaluat, preliminar, menționăm că gradul de implementare a PNADO III pe componenta de tineret rămâne a avea un grad moderat de implementare. Din aceste considerente, se cere de la Guvern intensificarea eforturilor în asigurarea drepturilor tinerilor în perspectiva noului PNADO IV corelat cu Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, dar și Strategia Națională pentru dezvoltarea sectorului de tineret ”Tineret 2030”.

Prin urmare, acest raport își propune să ofere perspectiva tinerilor asupra provocărilor cheie cu care se confruntă tinerii din Moldova în drumul lor către autonomie și incluziune, privind prin prisma PNADO III.

METODOLOGIE

Ca și în alte cazuri de evaluare și monitorizare a politicilor publice intersectoriale de tineret, Consiliul Național al Tinerilor din Moldova se numără printre principalele părți interesate pentru acest proces de revizuire, astfel încât să se asigure că, vocea tinerilor în procesul de evaluare a PNADO III.

Acest studiu, își propune să examineze în ce măsură drepturile consacrate în PNADO III sunt protejate, respectate și îndeplinite, oferind o imagine de ansamblu asupra statutul drepturilor tinerilor în Moldova, pe baza opiniilor organizațiilor de tineret, tinerilor și lucrătorilor de tineret. Acesta analizează barierele structurale în calea incluziunii și participării tinerilor, evidențiază lacune potențiale în politică și legislație și oferă recomandări pentru calea de urmat.

Atunci, când vorbim despre tineri în contextul național al Republicii Moldova, trebuie să menționăm, că în corespundere cu prevederile Legii cu privire la tineret Nr. 215 /2016, tânăr este o persoană cu vârstă cuprinsă între 14 și 35 de ani.

Elaborarea acestui studiu de monitorizare și evaluare a fost realizat în baza metodelor cantitative și calitative de cercetare. Metoda calitativă a cercetării a fost utilizată în analiza datelor primare și secundare cu privire la implementarea PNADO III din perspectiva drepturilor tinerilor. Astfel, componenta calitativă a cercetării a fost asigurată prin surse de date accesibile, privind implementarea PNADO III. Pentru a reconfirma datele din cadrul rapoartelor și studiilor din domeniu, acest raport se bazează și pe concluziile unui proces de consultare condus cu membrii Grupului de Advocacy Tineret a cărui secretariat este deținut de CNTM, care reunește tineri reprezentanți implicați din cca 40 organizații membre.

În baza unui set de întrebări directe, care au fost folosite pentru a realiza un exercițiu de chestionare și interviuarea membrilor Grupului de Advocacy Tineret pentru a primi contribuția lor scrisă la acest chestionar. Interviurile au urmărit să înțeleagă opiniile organizațiilor de tineret cu privire la provocările cheie și principalele evoluții privind accesul tinerilor la drepturi în ultimii cinci ani. La etapa de elaborare a acestui studiu, în baza rapoartelor de evaluare anterioare a CNTM și a altor surse din domeniu, au fost identificate o serie de teze cu privire la problemele ce apar în procesul de implementare a PNADO III din perspectiva drepturilor tinerilor, precum și cauzele și efectele acestora asupra procesului de respectare a drepturilor tinerilor și asigurarea incluziunii sociale a acestora.

Acest studiu se bazează exclusiv pe feedback-ul adunat prin acest proces consultativ, inclusiv în baza rapoartelor de evaluare a CNTM realizate în perioada de referință. Cu toate acestea, este posibil ca informațiile, concluziile și recomandările din cadrul raportului să nu reflecte punctele de vedere ale întregului grup de membri ai grupului de Advocacy Tineret, care nu au contribuit la procesului de evaluare.

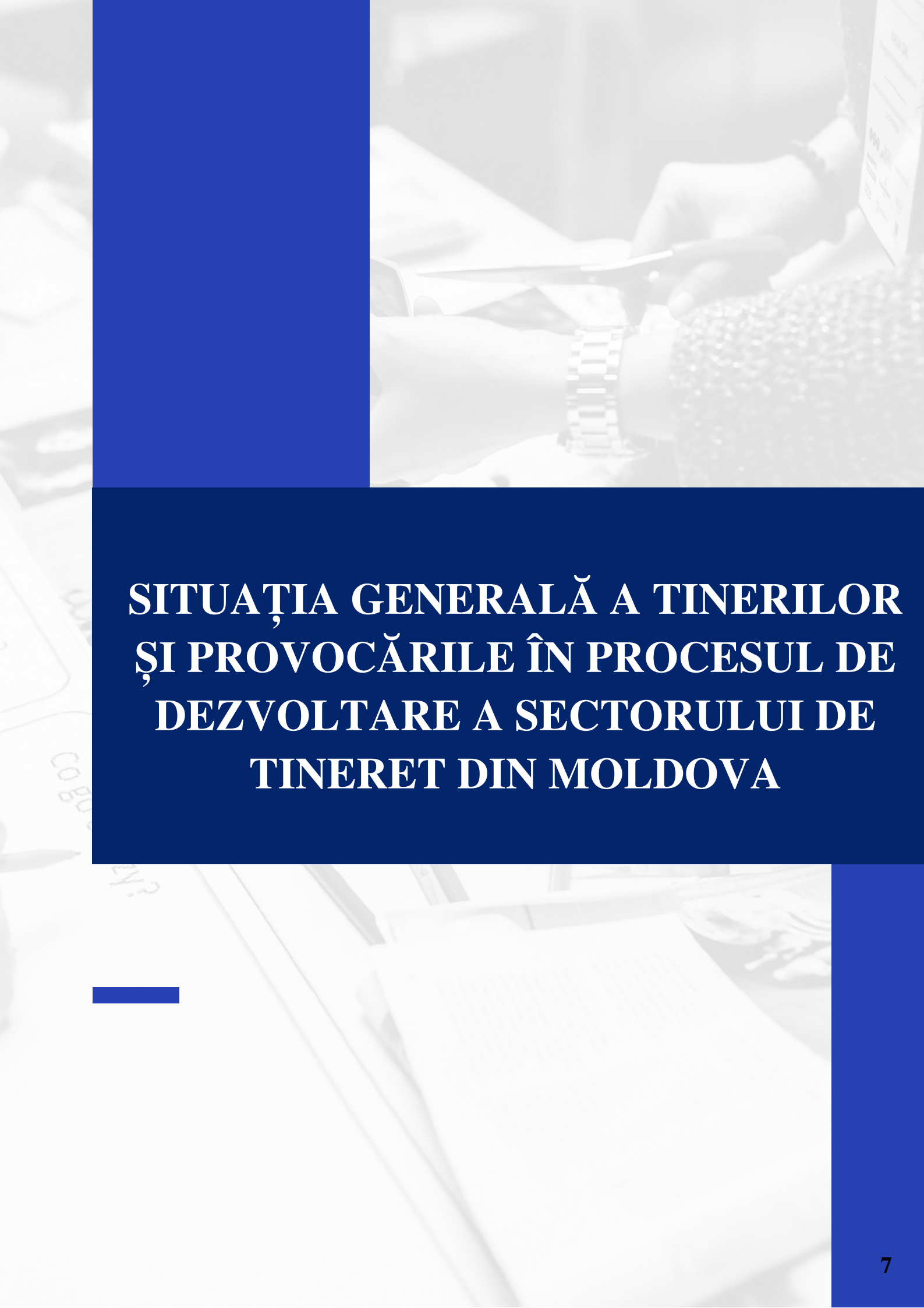
Prezentul studiu vine și cu un calificativ despre realizarea diferitor componente din PNADO III pe domeniul tineret cu atribuirea calificativelor „realizat sau realizat în mare parte”, „în curs de realizare avansată”, „realizat parțial/insuficient”, „nerealizat sau la etapa incipientă”.

Limitările și bariere în cercetare

Realizarea obiectivelor și analiza celor propuse ca obiect de cercetare au fost limitate la prevederile PNADO III, care se referă exclusiv la drepturile tinerilor, unde guvernul are anumite obiective specifice pentru atingerea rezultatelor scontate. Studiul nu se extinde asupra domeniului justiției, instituțiile pentru drepturile omului, etc.

Totodată, studiul se referă mai mult la efectele procesului de realizare a acțiunilor din PNADO corelat cu drepturile tinerilor și mai puțin acesta se axează pe acțiunile Guvernului întreprinse pentru realizarea PNADO și a politicilor conexe de tineret, așa cum realizările Guvernului pe acest segment pot fi analizate în cadrul raportului Guvernului privind IMPLEMENTAREA PLANULUI NAȚIONAL DE ACȚIUNI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU ANII 2018–2022[1] sau Raportul național de Evaluare Periodică Universală a respectării drepturilor omului[2] .

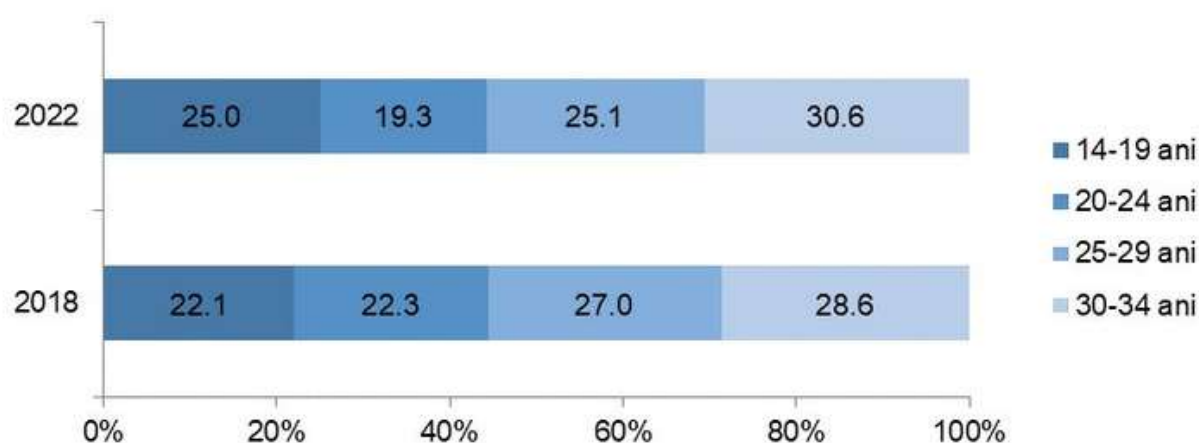
O problemă în proces de cercetare a servit și insuficiența de date, privind nivelul de realizare a unor activități și obiective specifice pe tineret în proces de implementare a PNADO sau a politicilor conexe.

SITUAȚIA GENERALĂ A TINERILOR ȘI PROVOCĂRILE ÎN PROCESUL DE DEZVOLTARE A SECTORULUI DE TINERET DIN MOLDOVA

În conformitate cu prevederile Legii nr.215/2016 cu privire la tineret, tinerii sunt persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 ani. Numărul populației cu reședința obișnuită la 1 ianuarie 2022 a constituit 2603,8 mii persoane, din care 670,9 mii sau 25,8% sunt tineri cu vârsta 14-34 ani. Repartizarea tinerilor pe sexe se prezintă astfel: 49,3% – femei și 50,7% – bărbați.

Figura nr. 1. Structura populației tinere pe grupe de vârstă, la 1 ianuarie 2018 și 2021, %

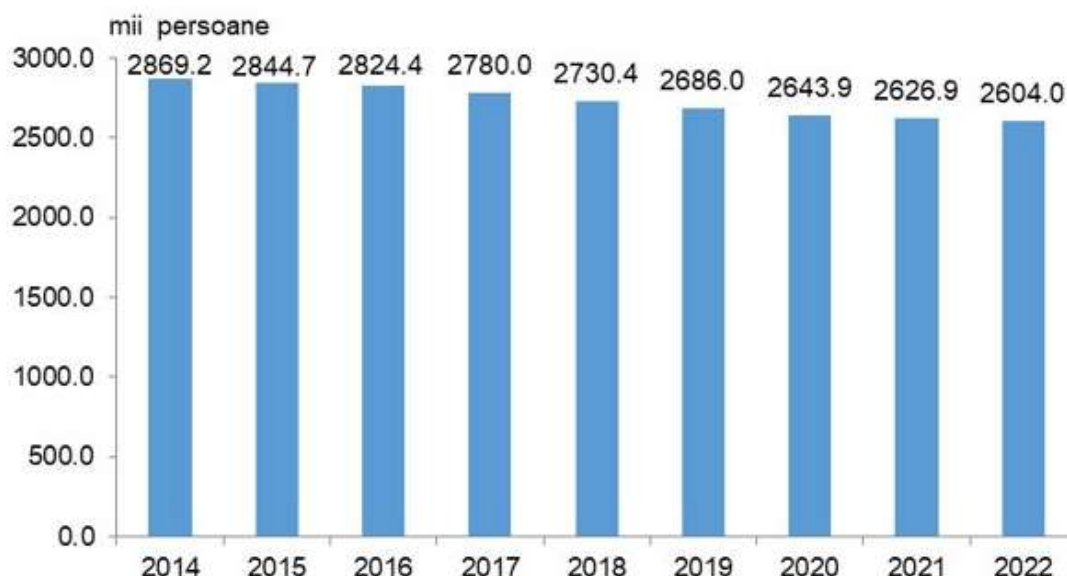
Numărul tinerilor per raion este unul destul de neomogen și concentrarea acestuia este preponderent în cele mai importante centre raionale din Moldova. În cele ce urmează prezentăm top 5 raioane cu cei mai mulți și cei mai puțini tineri, însă mai detaliat despre numărul tinerilor per raioane a se vedea raportul CNTM, privind bugetele locale de tineret în anul 2021 .

Tabel 1: Numărul tinerilor în profil raional cu prezentarea raioanelor cu cei mai mulți și cei mai puțini tineri înregistrați în anul 2021

No.	Raionul	Numărul tinerilor din raion
	UTA cu cel mai mic număr de tineri	
1	Basarabeasca	3 964
2	Dubăsari	6 428
3	Șoldănești	7 790
4	Dondușeni	7 963
5	Taraclia	7 969
	UTA cu cel mai mare număr de tineri	
1	mun. Chișinău	178 463
2	U.T.A. Găgăuzia	30 963
3	mun. Bălți	26 162
4	mun. Ungheni	23 285
5	mun. Cahul	20 614

Începând cu anul 1999, în Republica Moldova se atestă o tendință demografică constantă de declin . În perioada 2018-2022, populația cu vârsta de 14-19 ani a scăzut cu 5,2 mii persoane (sau cu 3,0%), iar ponderea acestei categorii în numărul total al tinerilor cu vârsta 14-34 ani s-a majorat de la 22,1% la 01.01.2018, până la 25,0% la 01.01.2022.

Figura nr. 2. Populația cu reședință obișnuită la 1 ianuarie, 2014-2022

Numărul persoanelor în vârstă de 20-24 ani a scăzut cu 45,5 mii de persoane (sau cu 26%), ponderea acestora, fiind în descreștere în perioada analizată cu 3 p.p., iar a celor în vârstă de 25-29 de ani cu 43,3 mii (respectiv cu 20,5% și cu 1,9 p.p.). Numărul tinerilor cu vârsta de 30-34 de ani s-a diminuat cu 20,0 mii (sau cu 8,9%), ponderea acestora fiind în creștere în perioada analizată cu 2,0 p.p.

În comparație, la 1 ianuarie 2019, numărul tinerilor în Republica Moldova a constituit 743,2 mii, sau 27,7% din numărul total al populației.

Unul din factorii principali care contribuie la schimbarea demografică negativă în rândul tinerilor îl reprezintă fenomenul migrației. Cercetările și studiile realizate în domeniu și în rândul tinerilor denotă că aceștia aleg să migreze din cauza lipsei oportunităților de încadrare în câmpul muncii și salarizării neatractive, calității scăzute a sistemului de educație, oportunităților reduse și serviciilor necalitative disponibile, infrastructură slab dezvoltată, etc.

Pe parcursul ultimelor cicluri strategice au fost generate și câteva schimbări pozitive în dezvoltarea sectorului de tineret, în special datorită programelor inițiate de MEC pe parcursul anilor, printre care, Programul de granturi pentru sectorul de tineret, Programul "Capitala Tineretului", Programul de consolidare și dezvoltarea centrelor de tineret și a consiliilor locale de tineret.

Chiar de vedem o evoluție pozitivă în susținerea sectorului de tineret la nivel național, lucrurile stau mai rău la nivelul APL II. La nivel regional, componenta de tineret nu este suficient reflectată în procesul bugetar, iar administrația publică locală demonstrează capacități limitate de a identifica corect și a aborda necesitățile tinerilor într-o manieră orientată către rezultate.

Figura nr. 3. Evoluția cheltuielilor APL nivel II pe subprogramul tineret și valoarea anuală a nivelului de executare (2016-2021), mii lei.

Tabel 2: APL nivel II care au înregistrat cele mai mici și cele mai mari cheltuieli de tineret per tânăr în 2021, lei

Nr.	Denumirea/ APL de nivel II	Nr. Tineri 2021	Cheltuieli per tânăr în mediu pe țară 2021, lei
	Total	663433	30.04
	<i>UTA de nivelul II care au înregistrat cele mai mici buget per tânăr</i>		
1	Călărași	11844	0.0
2	Ștefan Vodă	12416	0.58
3	Șoldănești	7790	1.57
4	Dondușeni	7963	2.17
5	Căușeni	17073	1.25
	<i>UTA de nivelul II care au înregistrat cele mai mare buget per tânăr</i>		
1	Chișinău	178463	13.03
2	Strășeni	16579	134.03
3	Bălți	26162	83.51
4	Criuleni	15313	108.51
5	Edineț	13645	120.06

Drept rezultat, putem observa că chiar și în 2021 avem un raion din țară unde pe subprogramul 8603 din clasificatorul bugetelor publice destinat tineretului, au fost cheltuiți "0" lei. Cu toate acestea, prin programele și parteneriatele MEC cu partenerii de dezvoltare și organizațiile de tineret, inclusiv CNTM, care acordă suport metodologic raioanelor cu cele mai mici indicatoare la finanțarea sectorului de tineret, în ultimii ani a crescut nivelul de finanțare a sectorului de tineret la nivel local. Implicarea autorităților în finanțarea activităților de tineret este esențială pentru dezvoltarea sectorului de tineret și inițierea proceselor de consolidare, capacitate și implicare a tinerilor în procesele de participare. Astfel, de la an la an se observă o tendință pozitivă de diversificare a activităților și programelor locale de tineret și cresc constant bugetele destinate acestor programe.

În cele ce urmează vom analiza, cum a evoluat finanțarea sectorului de tineret privit prin prisma finanțării per beneficiar, având ca referință acele 5 raioane din top-ul de finanțare a sectorului de tineret și cele 5, care au avut cele mai mici bugete pe domeniul tineret, iar perioada de referință fiind anul 2021.

În Republica Moldova, domeniul de tineret, chiar dacă a cunoscut pe parcursul ultimului ciclu strategic de politici naționale o consolidare și recunoaștere în ascensiune, rămâne a fi slab dezvoltat și nevalorificat pe deplin pentru a fi recunoscut ca actor imperativ ce contribuie la dezvoltarea statului prin formarea unei generații tinere apte să se integreze social și economic, precum și să devină actori activi în procesul de promovare a schimbărilor sociale la nivel local și național.

Intervenția statului urmează a fi una multidimensională, ca urmare a diferențierii între necesitățile tinerilor pe categorii de vârstă, apartenență etnică, socială, economică etc. În context, se reliefează necesitatea de a fragmenta politicile de tineret dezvoltate pentru a corespunde necesităților grupului țintă și de a promova mecanisme de implementare diversificate.

STAREA DREPTURILOR TINERETULUI ÎN MOLDOVA

PRIVIRE GENERALĂ

Așa cum promovarea drepturilor tinerilor este o prioritate strategică și pentru structurile de tineret din țară care utilizează în activitatea lor de promovare a drepturilor tinerilor activități de advocacy sau de consolidare a capacităților instituționale a structurilor de tineret sau a autorităților publice naționale, în proces de evaluare a PNADO a fost solicitată și opinia acestor organizații pentru a vedea o imagine de ansamblu asupra domeniului evaluat.

Marea majoritate a organizațiilor de tineret intervievate sunt conștiente de existența PNADO și de conținutul general al acestuia. Cu toate acestea, conștientizarea nu are ca rezultat neapărat utilizarea recomandării în scopuri de advocacy sau pentru campanii de sensibilizare a tinerilor.

Cu toate acestea unii respondenți declară că: "Despre PNADO pe perioada de realizare a planului s-a comunicat foarte puțin, majoritatea atât a tinerilor, cât și a organizațiilor de tineret nu cunosc ce presupune acest plan, ceea ce pune sub semnul întrebării corelarea acestor acțiuni cu necesitățile reale pe acest domeniu, ale tinerilor"

Majoritatea organizațiilor de tineret raportează niveluri foarte scăzute de implicare față de PNADO, însă implicarea acestora este mai mult pro sectorială ce reiese din activitățile pe domeniul tineret și SNDST, astfel asigurându-se că, impactul activității acestor organizații se extinde și asupra indicatorilor de performanță din PNADO.

Dacă să ne referim la potențialul impact al PNADO asupra dezvoltării drepturilor tinerilor în Moldova, acesta trebuie văzut de către structurile de tineret ca un instrument, care poate fi folosit pentru a consolida nivelul de respectare și promovare a drepturilor tinerilor, inclusiv prin activități de advocacy. Cu toate acestea, niciuna dintre organizațiile intervievate nu pare să fi efectuat acțiuni de advocacy legate în mod specific de PNADO, însă anumite inițiative conexe cu PNADO pot fi observate în activitățile organizațiilor de tineret, cum ar fi organizarea și desfășurarea campaniilor de informare a tinerilor cu privire la oportunitățile de dezvoltare la nivel local și național, dar și promovarea activismului civic și participării tinerilor în procesul decizional, inițiativa pe care RNCLTM o susține. Activități similare pot fi observate și pe agendele altor organizații de tineret cum ar fi CNTM, RNCE, etc.

"Documentele de politici au fost elaborate, dar implementarea lor este slabă la nivel național. Actualmente, în localitățile rurale persistă insuficiența accesului la serviciile de educație pentru sănătate de calitate (număr redus de specialiști formați, activități non-formale interactive, accesul la educația online, etc.); nivel înalt de violență domestică și neglijare parentală (inclusiv plasarea copiilor din categoriile social vulnerabile în activități de gospodărie fapt ce contribuie la absenteismul școlar, etc.); la nivel național - există discrepanță privind egalitatea în drepturi (sfera tinerii din categoria NEET, inclusiv cei cu dizabilități privind accesul la educație, munca, servicii sociale și de sănătate, etc.); lipsa condițiilor prielnice pentru tinerele familii (creșterea și educația copiilor), etc."

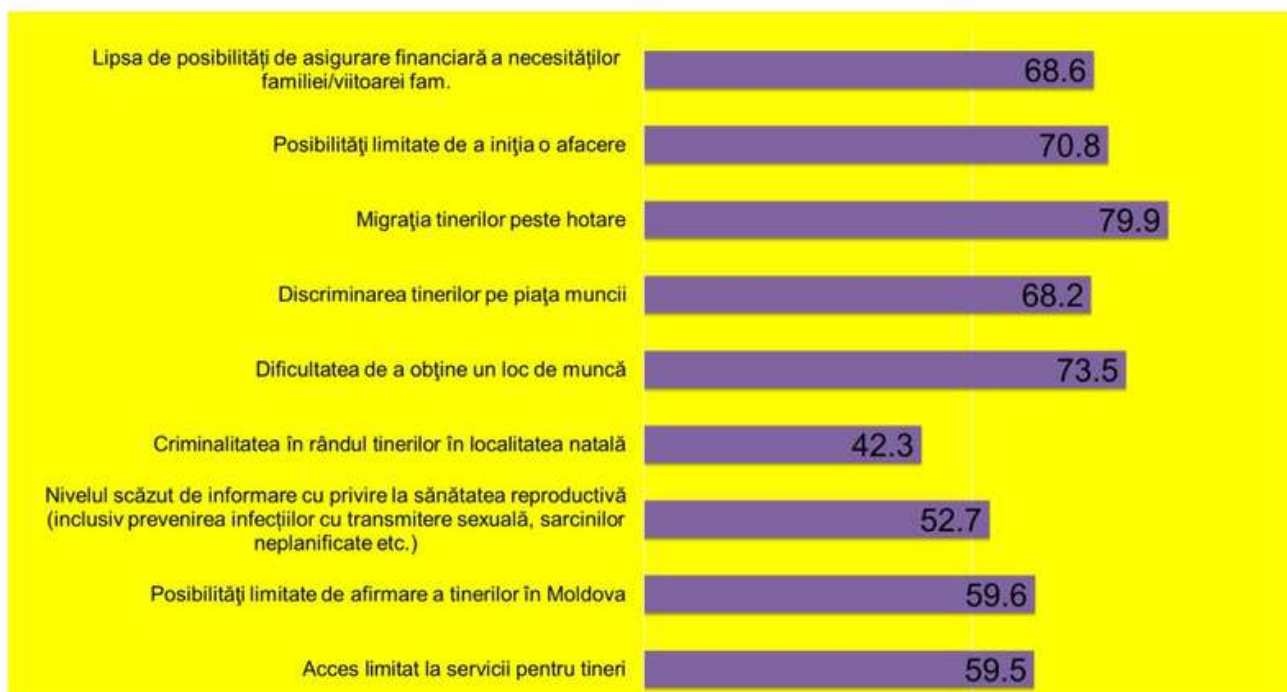
Dacă să ne referim la impactul PNADO asupra tinerilor, participanții la procesul de evaluare au menționat că nivelul de realizare a priorităților pe domeniul tineret înregistrează progrese, fiind în curs de realizare continuă prin diversele programe pentru tineri din domeniul participare, sănătatea prietenoasă pentru tineri, educație, etc.

”Schimbările politice, pandemia prin COVID19, războiul și criza refugiaților, creșterea inflației la nivel național, etc. sunt factori care influențează implementarea documentelor de politici la nivel național. Cu toate acestea, PNADO nu și-a realizat pe deplin viziunea, scopul și obiectivele încât datele naționale privind domeniul de tineret reflectă probleme acute care persistă și necesită a fi remediate în mod urgent, iar obligația statului privind respectarea Drepturilor Omului este stipulată într-o serie de tratate internaționale pe care Republica Moldova și-a luat angajamentul să le asigure”.

În paralel, conform consultării noastre, drepturile tinerilor par să fie un concept și un termen, care este folosit în cea mai mare parte la nivel național de organizații de tineret specializate și internațional și care încă nu este pe deplin înțeles în context local. Din aceste considerente, se recomandă ca factorii de decizie să vadă pe tineri drept deținători de drepturi, iar acest lucru va duce la mai puține eforturi pentru adoptarea de politici, care să favorizeze accesul tinerilor la drepturi, inclusiv punerea în aplicare a noului PNADO IV, dacă va fi adoptat în urma acestei evaluări.

Dacă să ne referim la aceia cum tineri își văd respectate drepturile lor dar și problemele cu care se confruntă tinerii, în cele ce urmează prezentăm problemele cu care se confruntă tinerii reflectată în figura nr. 4.

Figura nr. 4. PROBLEMELE CU CARE SE CONFRUNTĂ TINERII, %

Aceste date sunt preluate din Raportul privind Necesitățile și Provocările Tinerilor din RM, elaborat în 2022 de către RNCLMT, rezultatele cărui se bazează pe datele colectate pe un eșantion de 1127 de tineri din 16 raioane ale Republicii Moldova.

DREPTUL LA EDUCAȚIE, ȘI EFECTELE ACESTUIA

Abordarea problemelor și barierelor în calea accesului la educație de calitate se numără printre acțiunile cheie, menționate în PNADO III. Drept rezultat, reformele promovate până în prezent în sectorul educațional au avut drept scop principal sporirea accesului la educație și îmbunătățirea educației și calității studiilor la toate nivelurile. Accesul echitabil la educație este important pentru antrenarea tuturor copiilor și tinerilor în procesul educațional, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale.

Cu toate acestea, necătând la toată ambiția PNADO pe componenta dată, constatările noastre arată că există încă obstacole majore în calea accesului tinerilor la educație de calitate și cu impact asupra procesului tranziției în câmpul muncii.

Conform legislației, educația formală este, cel puțin în teorie, accesibilă tuturor fără deosebire, preferință sau discriminare. Cu toate acestea, în practică, rămân multe obstacole directe și indirecte în accesibilizarea sistemului educațional de către tinerii cu dizabilități și cei de etnie Romă. Printre obstacolele de infrastructură, stereotipizare și ignorare, printre bariere se includ și costurile ascunse ale educației, adesea informale și ascunse de public. Mai mult, deși educația ar trebui să fie deschisă și accesibilă tuturor, mai mulți intervievați au raportat că mediul socio-economic al unui tânăr poate juca un rol semnificativ în perpetuarea segregării în educație. Într-adevăr, în timp ce nivelul de absolvire a școlii este perceput ca fiind în creștere, par să existe diferențe uriașe în ceea ce privește nivelul educațional, în funcție de faptul dacă tinerii trăiesc în zone sărace sau mai bogate, mediul urban sau rural. Astfel, tinerii din mediul rural, tind să fie limitați în accesarea oportunităților educaționale formale de calitate și acces la educația non-formale, care sunt mai ușor disponibile în mediul urban, cât și în accesarea instrumentelor IT și a conexiunilor la internet, care sunt din ce în ce mai importante în special în timpul învățământului în format online. Luate în ansamblu, acestea reprezintă o formă de inegalitate sistemică, deoarece autoritățile publice tind să se concentreze îndeosebi pe zonele urbane.

Lipsa personalului didactic, formarea slabă și lipsa investițiilor în școlile publice sunt, de asemenea, raportate ca fiind probleme în multe raioane ale țării, iar acest lucru are un impact negativ asupra calității educației la toate nivelurile. În parte ce ține de procesul de educație incluzivă, e de menționat, că în Moldova au fost realizate mai multe acțiuni ce țin de asigurarea procesului educațional incluziv și sigur pentru tinerii cu necesități speciale de învățare. Cu toate acestea, conform organizațiilor de profil, tinerii cu dizabilități și cei de etnie Romă, adesea rămân în afara procesului educațional din lipsă de infrastructură, segregare, discurs de ură, bullying, etc. Dincolo de aceasta, în proces de evaluare, Minority Youth Moldova[1] declară că, accesul tinerilor din minorități la studii de calitate a limbii române trebuie să rămână o prioritate pentru guvern așa cum aceasta este garantul procesului de incluziune socială a grupurilor minoritare.

În parte ce ține de calitatea învățământului, spre exemplu, în anii de implementare a PNADO III, Guvernul și-a asumat reformarea învățământului profesional tehnic. În acest proces, dezvoltarea calității procesului de instruire din cadrul sistemului ÎPT este prioritatea următoare de reformare, odată cu investiția în infrastructură. Restanțele principale sunt la capitolul elaborării suportului de curs și manualelor, care nu sunt elaborate și nici disponibile în format digital. O bună parte din instituții utilizează suporturi vechi, ori fac apel la resursele digitale nesistematizate, accesibile profesorilor/maiștrilor.

<https://mym.md/>
<https://cntm.md/resurse-de-specialitate/ro-publication-raport-alternativ-de-evaluare-strategiei-pentru-dezvoltare-%c3%aenv%c4%83%c8%9b%c4%83m%c3%ca2ntului-voca%c8%9bional/>
<https://cntm.md/resurse-de-specialitate/ro-publication-raport-alternativ-cu-privire-la-implementarea-acordului-de-asociere-rm-ue-%c3%aen-domeniul/>

De asemenea, programele de învățământ dual sunt în proces de dezvoltare. Actualmente, există totuși anumite bariere pentru extinderea unei astfel de practici. Mai exact, învățământul dual este aplicat doar în sectorul de producție, datorită terminologiei utilizate în Hotărârea de Guvern. Astfel, obligativitatea participării a ”maistrului instructor în producție” în programul de învățământ dual, limitează domeniile în care aceste programe pot fi implementate . Cu toate acestea, în urma reformei învățământului profesional tehnic, s-a majorat substanțial numărul elevilor și al agenților economici, care sunt încadrați în procesul de formare profesional-tehnică prin sistem dual , însă neavând o acoperire națională. Această situație, de fapt, ne arată că pe deoparte, instituțiile de învățământ tehnic nu lucrează suficient la consolidarea de parteneriate și colaborare cu agenții economici. Pe de altă parte, aceasta ne mai spune și despre reticența sectorului privat în a fi parte a acestui proces inovator de învățare, unde toate părțile implicate sunt în câștig. În aceste condiții, învățământul dual rămâne a fi neatractiv pentru agenți economici, fapt ce poate fi remediat prin măsuri de promovare și chiar stimulare pentru cei implicați.

În pofida eforturilor întreprinse de-a lungul timpului, indicele educației realizat de PNUD arată o situație nefavorabilă, Republica Moldova, fiind plasată pe locul 114 din 187 de țări,[1] iar acest scor trebuia să fie îmbunătățit prin reformele propuse în domeniu.

Educația și angajarea în câmpul muncii a tinerilor specialiști

Actualitatea problemei privind eficiența sistemului educațional în a pregăti tinerii pentru viața de după absolvire este confirmată de sondajul „Dă o notă școlii tale”, realizat în februarie 2022, de echipa Challenger. Conform acestuia doar 9,9% din 254 de tineri chestionați consideră că școala le-a oferit suficiente abilități practice și 42,5% sunt de părerea că școala i-a pregătit parțial de viața adultă[1]. În paralel, consultarea cu membrii respondenți a arătat că, în general, organizațiile de tineret consideră că metodele de educație formală tind să fie învechite și de multe ori nu sunt în măsură să ofere tinerilor abilitățile și competențele de care au nevoie pentru a se adapta la schimbările din societate și din piața muncii.

”Accesul la educație și formare profesională în continuu rămân dificile pentru persoanele din grupurile vulnerabile, mai ales persoanele cu dizabilități, lipsind dotarea adecvată a sălilor de clase și atelierelor în conformitate cu necesitățile de accesibilitate a persoanelor cu dizabilități”.

“Programele educaționale existente nu sunt în corelație cu cerințele actuale ale Pieței Muncii..”

Educația și cultivarea spiritului civic în rândul tinerilor

Dacă să ne referim la efectele sistemului educațional la cultivarea spiritului civic în rândul tinerilor, e de menționat că și aici școala ratează teren în a pregăti tineri pro-activi și implicați în viața social-politică a țării. Cu toate că în anul 2018 în școală a fost introdusă noua disciplină "Educația pentru Societate" care abordează subiecte precum identitatea, diversitatea și pluralismul, reguli și legi, drepturi și libertăți, egalitate, etc. Cu toate acestea, manualul nu include structuri actualizate pentru dezvoltarea gândirii critice a tinerilor, formarea opiniei personale și implicarea directă a tinerilor în procesele decizionale. Acest lucru provoacă diferențe în modul de predare a profesorilor, rezultând în nerespectarea totală a curriculei sau/și realizarea individuală a lecțiilor după propriile preferințe. Aplicarea neuniformă a modulelor de către profesori face să obțină cunoștințe și competențe diferite[1].

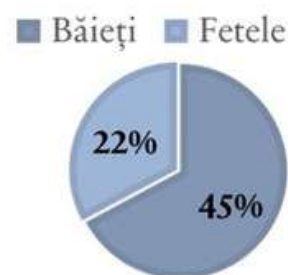
Educația pentru sănătate

În parte ce ține de educație pentru sănătate în școală, în particular cu rețeaua educatorilor de la egal la egal și al UNFPA Moldova, tinerii din instituțiile de învățământ și profesorii au fost capacitați în diverse subiecte specifice, inclusiv educație sexuală axată pe informare și protecție. Cu toate acestea, mulți indicatori pe sănătatea tinerilor încă sunt îngrijorători. Date recente arată că 45% dintre băieții adolescenți și 22% dintre fetele adolescente încep să consume alcool înainte de a împlini 15 ani. Doar 36% dintre fete și 28% dintre băieți cu vârsta între 15 și 24 de ani știu cum se transmite HIV și cum să se protejeze împotriva infectării cu HIV[2].

NU CUNOSC DESPRE HIV
(15-24 DE ANI)

CONSUMAREA ALCOOLULUI
>15 ANI

“Actualmente, în localitățile rurale persistă insuficiența accesului la serviciile de educație pentru sănătate de calitate (număr redus de specialiști formați, activități nonformale interactive, accesul la educația online, etc.)”

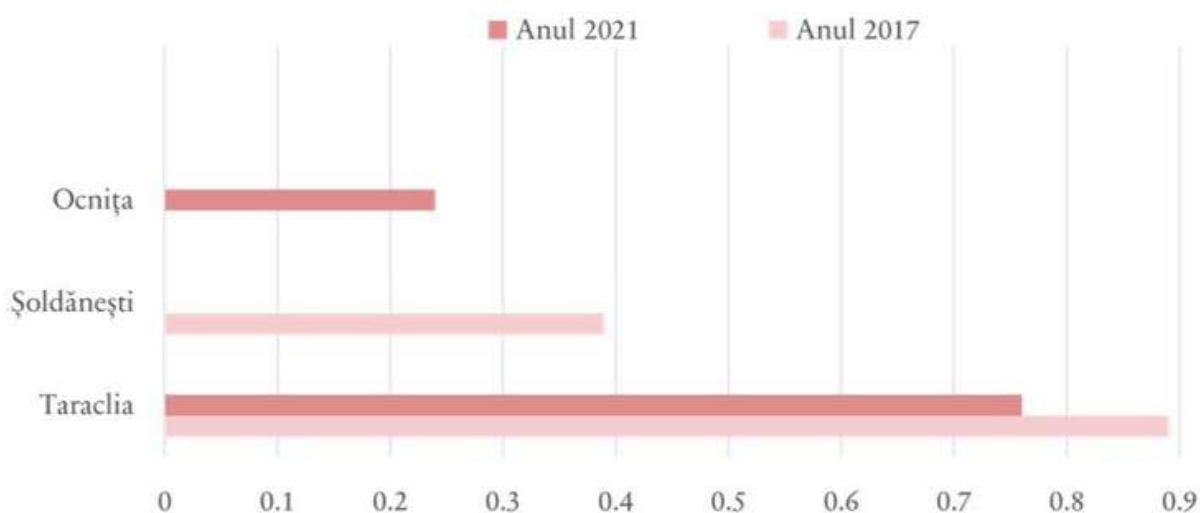
<https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1703-aprofundarea-relatiilor-ue-rm-ce-de-ce-cum-editia-a-doua>
https://challenger.md/storage/publications/Manifest-8_2022_web_1667845794_850317803.pdf

https://challenger.md/storage/publications/Manifest-8_2022_web_1667845794_850317803.pdf
<https://cntm.md/resurse-de-specialitate/ro-publication-raport-privind-situa%C8%9Bia-tinerilor-din-moldova-%C8%99i-interac%C8%9Bunea-acestora-cu-obiectivele/>

Adițional celor menționate, pentru a evalua gradul de impact al sistemului de educație asupra tinerilor vom face comparația scorului de evoluție și dezvoltare a tinerilor prin instrumentul Score Cardul de Tineret din anul 2017 și 2021 .

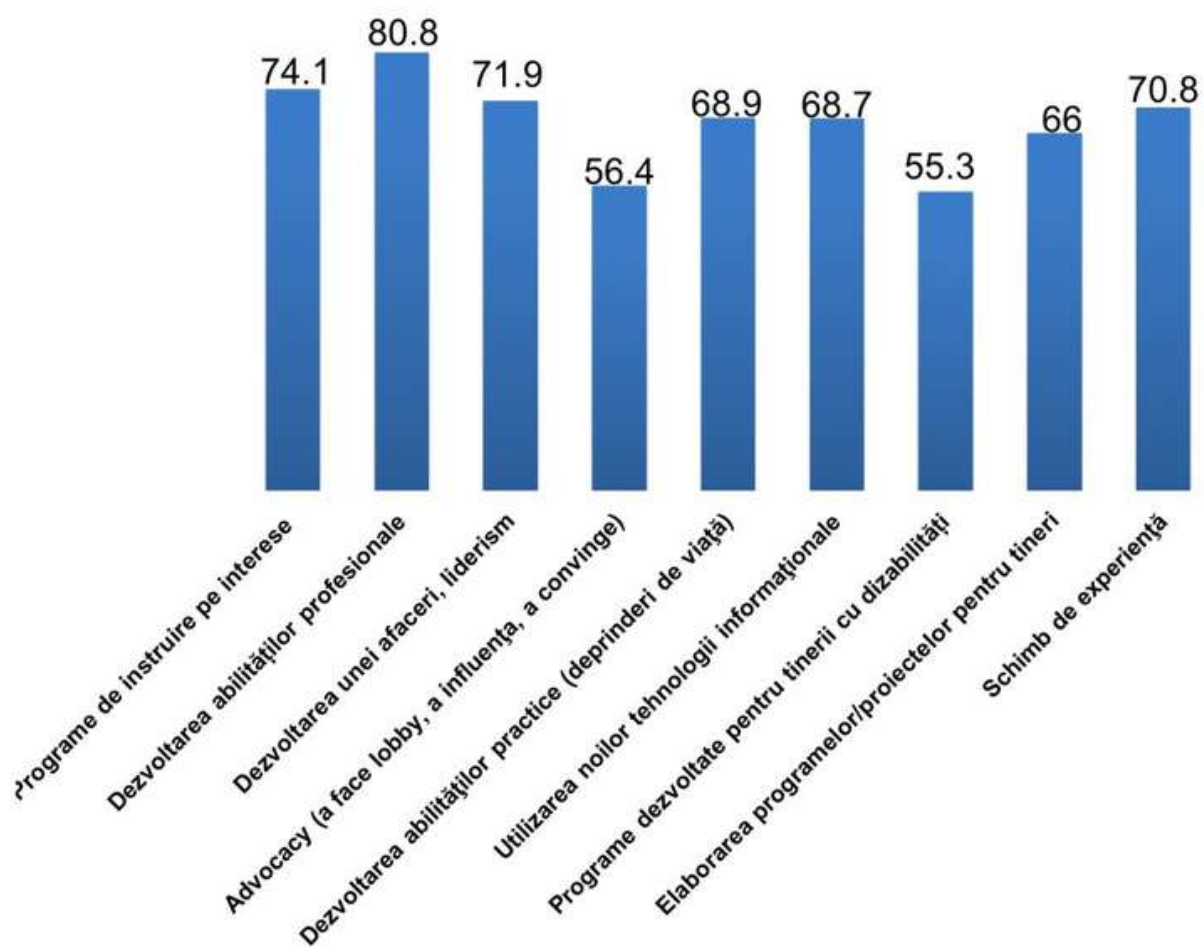
Conform Score Cardul de tineret din 2017, cel mai mare scor în domeniul educației, fiind de 0,89 puncte înregistrat de raionul Taraclia și cel mai rău indicator fiind 0,39 p. înregistrat de raionul Șoldănești. În același timp pentru anul 2021 cel mai mare scor în domeniul educației fiind de 0,76 p. înregistrat de asemenea de raionul Taraclia și cel mai rău indicator fiind de 0,24 p. înregistrat de raionul Ocnița.

Figura nr. 6 Datele Score Cardul de tineret pe domeniul educației tinerilor pe raioane cu cel mai mic și cel mai mare scor de educare a tinerilor:

Iar dacă să ne referim la necesitățile tinerilor în domeniul educației, atunci conform datelor din Raportul privind Necesitățile și Provocările Tinerilor din RM, elaborat în 2022 de către RNCLMT, tinerii își extind considerabil necesitățile comparativ cu ce le oferă școala.

Figura nr. 7. PROGRAME DE DEZVOLTARE SOLICITATE DE TINERI

ACTIVISMUL SOCIAL ȘI PARTICIPAREA TINERILOR ÎN PROCESELE DECIZIONALE

În Republica Moldova tinerii deseori au stat la baza schimbărilor sociale, ce au avut loc și au contribuit într-un mod semnificativ, pentru ca aceste schimbări să producă efecte pozitive asupra comunității. Nivelul de activism civic totuși nu este unul foarte ridicat, se atestă lipsa practicării instrumentelor democratice la nivel de școală, colegii și universități, iar interesul tinerilor în problemele comunității deseori nu este valorificat și susținut. Pe parcursul ultimilor ani, în perioada implementării SNDST 2020 și respectiv PNADO III, autoritățile publice au depus mai multe eforturi pentru a dezvolta programe de tineret, care ar asigura participarea acestora în procesele decizionale și caută soluții pentru a înlătura toate barierele administrative și financiare care limitează procesul de participare semnificativă a tinerilor în procesele decizionale. Drept exemplu, au fost elaborate și promulgate mai multe acte legislative și normative în scopul creării condițiilor necesare pentru facilitarea participării și a implicării mai active a tinerilor la nivel social și decizional, precum și programele inițiate de MEC pe parcursul anilor, printre care: Programul de granturi pentru sectorul de tineret, programul "Capitala Tineretului", Programul de consolidare și dezvoltarea centrelor de tineret și a consiliilor locale de tineret. Cu toate acestea, efectele scontate sunt pe departe a fi cele dorite așa cum tinerii continue să fie printre cei mai dezinteresați față de procesele democratice ce le vizează în comparație cu alte categorii de vârstă. În același timp, chiar de vedem o evoluție pozitivă în susținerea sectorului de tineret la nivel național, lucrurile stau mai rău la nivelul APL II. La nivel regional, componenta de tineret nu este suficient reflectată în procesul bugetar, iar administrația publică locală demonstrează capacități limitate de a identifica corect și a aborda necesitățile tinerilor într-o manieră orientată către rezultate[1].

Așa cum s-a menționat supra, chiar și în 2021 avem un raion din țară unde pe subprogramul 8603 din clasificatorul bugetelor publice destinat tineretului, a fost cheltuiți "0" lei. Chiar și așa, de la an la an se observă o tendință pozitivă de diversificare a activităților și programelor locale de tineret și cresc constant bugetele destinate acestor programe[2]. Cu toate acestea, lipsa modelelor de finanțare durabilă este adesea identificată ca bariera cheie în calea participării și accesului la spațiul civic de către marea majoritate a organizațiilor de tineret.

Tinerii de azi au un potențial considerabil pentru dezvoltarea și activizarea comunității, potențial care nu este pe deplin valorificat reieșind din insuficiența activităților și bugetelor la nivel local și național destinate sectorului de tineret care ar avea ca scop promovarea activismului civic și participarea tinerilor. Cât și din cauza lipsei unei educații civice și democratice veritabile.

Conform raportului de evaluare a SNDST 2020, nivelul de implicare a tinerilor și a tinerelor în procesul decizional este destul de mic, în special pentru grupurile vulnerabile[3]. Pentru a confirma cele menționate, conform raportului "Participarea tinerilor pe timp de pandemie"[4], în iulie 2020, doar 18,4% dintre tinerii din Moldova (cu vârsta de până la 24 de ani) au participat la activități de influențare a procesului decizional. În același timp, se observă că odată cu avansarea în vârstă tinerii raportează tot mai puțin faptul că au fost implicați în procesul decizional, acest lucru se datorează, atât lipsei de interes al acestora față de participare, cât și din cauza ineficienței proceselor de participare în care au fost implicați anterior. În 2021, conform datelor Guvernului, în urma implementării Programului național de dezvoltare a Consiliilor Raionale de Tineri, rata participării tinerilor în procesele de luare a deciziilor a crescut cu 11%[1].

<https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=mCsEEBbh%2FjE%3D&tabid=104&language=ro-RO>
<https://cntm.md/harta-bugetelor/> și <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/evaluarea-bugetelor-locale-pe-tineret/evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-in-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-anul-bugetar-2021/>
- https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_de_evaluare_finala_a_strategiei_nationale_de_dezvoltare_a_sectorului_de_tineret_2020.pdf
https://progen.md/wp-content/uploads/2020/12/9352_covid_19_impactul_participarea.pdf

Analiza datelor disponibile a permis să evidențiem faptul că la nivel național sunt inegalități semnificative în ceea ce vizează participarea tinerilor cu oportunități reduse. Tinerii cu oportunități reduse, au un nivel scăzut de participare civică și socială așa cum infrastructură socială și informațională nu este adaptată la necesitățile acestora.

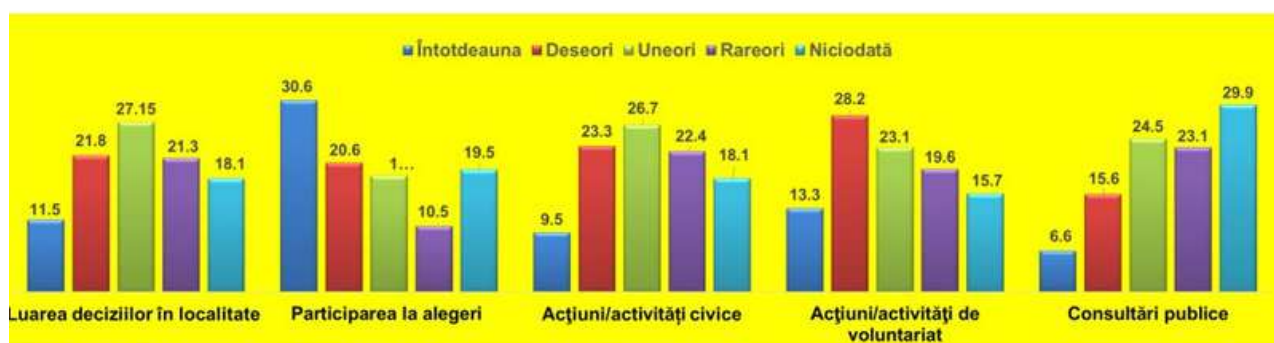
Conform analizelor pe sector, activismul civic și participarea tinerilor în procesele decizionale este o precondiție pentru intensitatea și diversitatea activităților și serviciilor axate pe tineri, ori cele din urmă se vor axa anume pe necesitățile tinerilor. Astfel, în raioanele unde avem un spirit de activism civic ridicat în rândul tinerilor și consolidarea organizațiilor de tineret, a consiliilor de tineret și APL, bugetele pe tineret sunt dezvoltate și corespunzător implementate, iar în raioanele unde spiritul civic este mai puțin dezvoltat, există structuri de tineret active, iar tinerii manifestă lipsă de interes față de procesele democratice din cadrul comunității, bugetele de tineret sunt mici sau chiar deloc nu există.

Ca efect al lipsei sau insuficienței resurselor financiare în cadrul bugetelor raionale și locale pentru componenta de tineret, tinerii sunt sortiți spre emigrare pe motiv că nu au suficiente oportunități de dezvoltare la ei acasă. Efectele negative ale migrației deja se resimt destul de mult în economia țării, sistemul de protecție socială și educație. În consecință, efectele migrației tinerilor ne costă mult mai mult decât am investi în tineri prin intermediul bugetelor publice și crearea oportunităților de participare a tinerilor la ei acasă.

Tinerii cu vârsta de 15-17 ani cel mai des sunt implicați în activități implementate de către consiliile locale și centrele de tineret, tinerii cu vârsta de 18 -20 de ani sunt implicați în mod egal în activitățile consiliilor de tineret și a organizațiilor de tineret, ulterior odată cu înaintarea în vârstă tinerii își manifestă participarea civică prin intermediul organizațiilor de tineret. Organizațiile de tineret și grupurile de inițiativă, rămân a fi principalele mecanisme prin intermediul cărora se realizează participarea acestora în comunitate. În același timp doar aproximativ 4% din tineri sunt implicați în cadrul aripilor de tineret a partidelor politice. De altfel participarea individuală a tinerilor rămâne a fi greu de evaluat. Cu toate acestea, constatăm că tinerii din Republica Moldova întâmpină dificultăți în interacțiunea cu reprezentanții statului atât la nivel local, cât și național. În conformitate cu același sondaj efectuat de Internațional Republican Institute doar 12% din tineri au interacționat în viața lor cu un demnitar ales. Același sondaj arată că doar 19% din tineri sunt interesați să participe activ la viața comunității, 51% sunt oarecum interesați, 20% sunt oarecum dezinteresați, 7% sunt total dezinteresați, iar 5% nu au un răspuns sigur la această întrebare.

În ceea ce urmează prezentăm gradul de activism al tinerilor și nivelul lor de implicare la diferite nivele de participare decizională în conformitate cu Raportul privind Necesitățile și Provocările Tinerilor din RM, elaborat de către RNCLMT.

Figura nr. 8. FRECVENȚA IMPLICĂRII ÎN DIVERSE ACTIVITĂȚI CIVICE

În ceea ce privește implicarea organizațiilor de tineret în procesele de luare a deciziilor, există câteva tendințe generale care pot fi identificate. Majoritatea organizațiilor de tineret intervievate au recunoscut că sunt în general consultate de autoritățile publice, totuși consultarea a arătat că multe probleme rămân nerezolvate, când vine vorba de participarea tinerilor.

În primul rând, procesele de consultare sunt rareori semnificative și adesea ajung să devină un exercițiu de bifare a proceselor consultative așa cum recomandările tinerilor rareori sunt luate în considerație. Mai mult, deși mecanismele de participare a tinerilor există la nivel național și local, acestea nu funcționează așa cum ar trebui, din cauza lipsei de inițiativă sau nivel de cooperare pe componenta de advocacy fiind destul de scăzut.

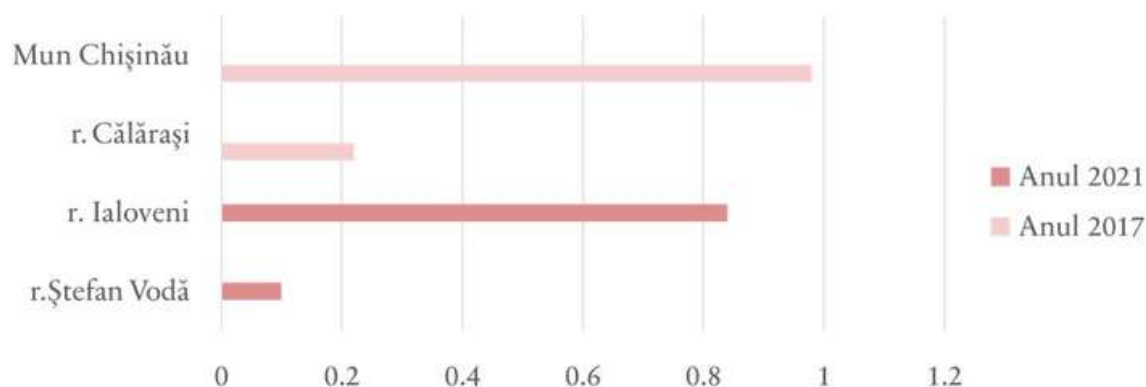
“Noi observăm o scădere a calității participării tinerilor în procesele de luare a deciziilor. Chiar dacă au fost create Consilii Locale de Tineret, Consilii ale Elevilor, autoguvernări studențești- numărul lor la moment este mai mic decât în perioadele premergătoare acestui ciclu PNADO, iar calitatea implicării lor este extrem de redusă, rămânând de cele mai dese ori la nivel de participare nesemnificativă, limitându-se adesea la organizarea evenimentelor culturale- gen 8 martie, ziua profesorului, starturi vesele.”

“Structurile de participare au rămas la fel de neincluzive și puțin accesibile atât pentru persoanele cu dizabilități cât și pentru minoritățile lingvistice.”

Drept urmare, se observă o reducere a potențialului de participare a tinerilor la procesele democratice din țară și un nivel moderat de activism civic în rândul tinerilor, iar acest lucru inclusiv este condiționat și de nivelul de încredere a tinerilor în instituțiile statului la nivel național și local. Pe de altă parte, în contextul participării tinerilor în procesul decizional observăm că tinerii au un nivel de interes scăzut față de exercițiul de alegeri inclusiv din perspectiva participării la alegeri în calitate de candidat la o funcție electivă. Aceasta o deducem din sondajul IRI[1], unde la întrebarea dacă Tinerii ar candida pentru o funcție electivă la nivel național sau local până la 35 de ani 9% au zis ca este o probabilitate mare, 11% că este o careva probabilitate, 27% au menționat că este puțin probabil, 47% au răspuns că este foarte puțin probabil, iar 7% nu au un răspuns. Printre principalele cauze menționate de către tineri sunt următoarele: Lipsa de interes pentru a deține o funcție electivă -32%, Lipsa unui răspuns - 15%, Lipsa competențelor necesare -10%, Lipsa de interes și posibilitatea de a te implica alternativ -10%. De altfel, urmează să menționăm, că interesul față de participarea politică se menține la un nivel constant pe parcursul ultimilor ani, iar numărul candidaților tineri în listele electorale ale partidelor politice este în continuă creștere. Acest lucru se datorează inclusiv modificărilor efectuate la Codul Electoral pentru a facilita participarea tinerilor în alegeri.

Pe final, conform Score Cardul de tineret din 2017 , cel mai mare scor în domeniul participării tinerilor în procesele decizionale fiind de 0,98 puncte înregistrat de mun. Chișinău și cel mai rău indicator fiind 0,22 p. înregistrat de raionul Călărași. În același timp pentru anul 2021 cel mai mare scor în domeniul participării tinerilor fiind de 0,84 p. înregistrat de raionul Ialoveni, iar cel mai rău indicator fiind de 0,1 p. înregistrat de raionul Ștefan Vodă.

Figura nr.9 Datele Score Cardul de tineret pe domeniul participării tinerilor în procesele decizionale, unde avem raioanele cu cea mai mică și cea mai înaltă rată de participare a tinerilor.

TRANZIȚIA TINERILOR ÎN CÂMPUL MUNCII ȘI LUCRU DE CALITATE PENTRU TINERI

RESUME

123.5555.4321 | myresumeee@ex

CAREER OBJECTIVE

An employment opportunity in a Business Development related field.

SUMMARY OF QUALIFICATIONS

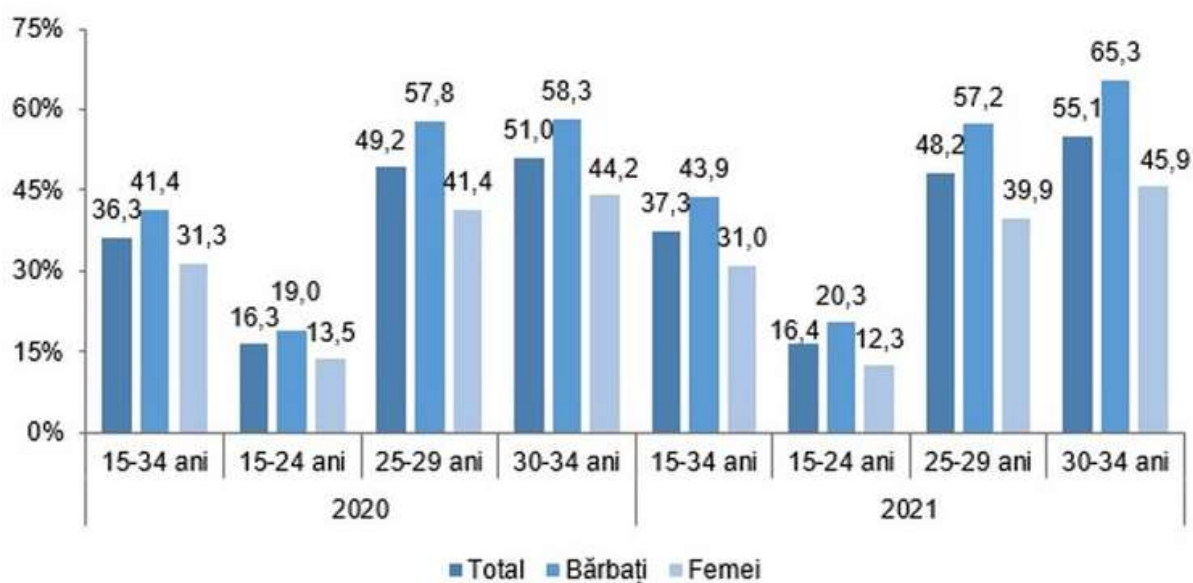
Recognizing opportunities to develop business prospects and he
analyzing informative data skills such as customers c
alliances.

Ocuparea în câmpul muncii a tinerilor este o precondiție pentru eradicarea sărăciei și dezvoltare durabilă a acestora. Pe fundalul reducerii numărului populației ocupate în Moldova, se observă și o reducere constantă a ponderii populației tinere în totalul populației ocupate. O analiză privind ocuparea acestora arată că, inactivitatea și șomajul sunt caracteristice persoanelor mai tinere, în vârstă de 15-24 de ani

Din acest considerent, în septembrie 2015, Republica Moldova, împreună cu alte 192 State Membre ale Națiunilor Unite, s-au angajat să implementeze Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Mai specific, prin ODD 8, ținta 8.5 și 8.6, Guvernul Republicii Moldova și-a asumat responsabilitatea cu privire la asigurarea către anul 2030 a unui nivel mai mare de ocupare a populației, în particular stimularea ocupării productive și a muncii decente pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tinerii și persoanele cu dizabilități, Persoanele de etnie Romă, etc. Pe lângă PNADO III, Strategia națională privind ocuparea forței de muncă (2017–2021) precum și noua lege cu privire la ocuparea forței de muncă din 2018 prezintă un cadru național, care oferă măsuri active de ocupare a forței de muncă noi, adaptate nevoilor diferitor categorii de persoane, inclusiv persoane care necesită suport suplimentar pe piața muncii și angajatori, printre care și reducerea numărului proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare (NEET).

În lumina politicilor publice naționale privind ocuparea tinerilor, aceasta are loc prin acordarea măsurilor de ocupare a forței de muncă și plasarea în câmpul muncii a șomerilor care necesită suport suplimentar pe piața muncii conform art. 23, alin. (3), lit. a) tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani: din familii defavorizate, orfani, rămași fără îngrijirea părinților, aflați sub tutelă sau curatelă, b) persoanele care nu dețin o profesie/meserie, c) persoanele cu dizabilități, d) șomerii de lungă durată, e) persoanele cu vârstă de 50 de ani și peste, f) persoanele eliberate din locurile de detenție, g) victimele traficului de ființe umane, după reabilitarea psihologică și socială, h) persoanele care se luptă cu consumul de substanțe stupefiante ori psihotrope, după reabilitarea socială și psihologică, i) victimele violenței în familie.

Figura nr.10. Rata de ocupare în rândul tinerilor pe sexe, 2020-2021

Cu toate acestea, conform BNS rata șomajului pentru grupul țintă de vârstă constituind, în 2015, 12,3%, în 2016 a fost 11,0%, în 2017 avem 11,9% și respectiv 7,1 % în 2018. Iar rata de ocupare și, respectiv, de șomaj a femeilor cu vârsta de 15-24 de ani reprezintă încă un aspect care trebuie menționat, acestea înregistrând în anul 2015 valori de 15,5% și, respectiv, 13,5%, aceste statistici unde fetele sunt dezavantajate comparativ cu băieții fiind valabile și în anii ce urmează. Iar dacă să ne referim la ceva date mai recente vedem că la indicatorul de vârstă pentru populația tânără cu vârsta cuprinsă între 15-29 de ani, se atestă un procent mai scăzut atât a ratei de participare (31,4%), cât și de ocupare (29,4), în comparație cu alte categorii de vârstă. Totodată, rata de șomaj la tinerii cu vârstele cuprinse între 15-24 înregistrează valori practic triple (10,9%) față de rata de șomaj la nivel de țară (3,8%). Totodată, și în categoria de vârstă 15-29 de aci rata șomajului este dublă, constituind 6,2%. Astfel, analiza acestor date scoate în evidență vulnerabilitatea populației tinere pe piața forței de muncă în comparație cu celelalte categorii de vârstă .

Dacă ne referim la cele mai recente date statistice din 2021 ale BNS, rata șomajului printre tineri a fost mai mare în comparație cu alte grupe de vârstă sau media la nivel de țară. Astfel, în anul 2021 rata șomajului conform definiției BIM la tinerii cu vârsta cuprinsă între 15-34 ani a fost de 4,1%, la tinerii în vârstă de 15-24 ani respectiv 9,2% și la tinerii în vârstă de 15-29 ani - 5,7%, în timp ce media pe țară a constituit 3,2%. În șomaj de lungă durată (12 luni și mai mult) s-au aflat 21,1% din totalul șomerilor de 15-34 ani. Printre tinerii șomeri în vârstă de 15-34 ani circa două treimi erau bărbați (69,1%) și mai mult de jumătate din mediul urban (52,8%)[1].

În același timp, conform rezultatelor Anchetei Forței de Muncă din anul 2021, în raport cu statutul activității curente peste o treime din tinerii cu vârsta de 15-34 ani au fost ocupați (37,3% sau circa 244 mii de persoane), adică aveau un loc de muncă, circa 2,0% (11 mii) erau șomeri și restul, 61,0% (peste 398 de mii), erau inactivi din punct de vedere economic (persoane în afara forței de muncă). În rândul celor din urmă, peste 42,0% erau încadrați în sistemul național de învățământ[2].

Odată cu începerea perioadei pandemice generate de virusul COVID-19, tinerii au avut de suferit destul de mult la capitolul dreptul la muncă și asigurarea mentenabilității economice a fost pusă în pericol. Situația excepțională, declarată în Republica Moldova în lunile martie-iunie 2020, a condus la constrângeri pe piața forței de muncă, care în esență a lovit în afacerile locale și a afectat grupurile vulnerabile.

Ca urmare a situației Covid-19, a crescut numărul persoanelor vulnerabile înregistrate la ANOFM în anul 2020, fapt ce a necesitat intensificarea eforturilor pentru asigurarea suportului necesar la angajarea acestor persoane în câmpul muncii, respectiv în anul 2020 au fost operate modificări și completări la Legea nr. 105/2018. Proiectul elaborat a fost adoptat de Parlament (Legea nr. 137 din 16.07.2020 pentru modificarea unor acte normative). Printre principalele modificări introduse menționăm revizuirea modalității de înregistrare a persoanelor cu statut de șomer. Astfel, s-a introdus înregistrarea statutului de șomer nu doar conform domiciliului și reședinței, dar și conform locului de trai, ceea ce va facilita înregistrarea cu statut de șomer a persoanelor, inclusiv a fost introdus conceptul de angajare asistată a persoanelor cu dizabilități și serviciile de identificare a tinerilor NEET[1].

Cu toate acestea, conform datelor ANOFM, în anul 2021 ponderea tinerilor cu vârsta cuprinsă între 16-29 ani (6,4 mii persoane) înregistrați cu statut de șomer este 17,4% din numărul total al șomerilor înregistrați. Tinerii înregistrați cu vârsta cuprinsă între 16-24 ani constituie 3,3 mii persoane din numărul total al șomerilor înregistrați (9,1%) . În contextul măsurilor de susținere a angajării tinerilor și nu doar prin programul de subvenționare a locurilor de muncă, ANOFM informează că în anul 2021 au fost înregistrate 426 de cereri depuse de angajatori, față de 286 în anul 2020. Din cele 426 cereri de subvenționare, 385 (90%) au fost acceptate, iar în rezultat 189 de angajatori au beneficiat de subvenții .

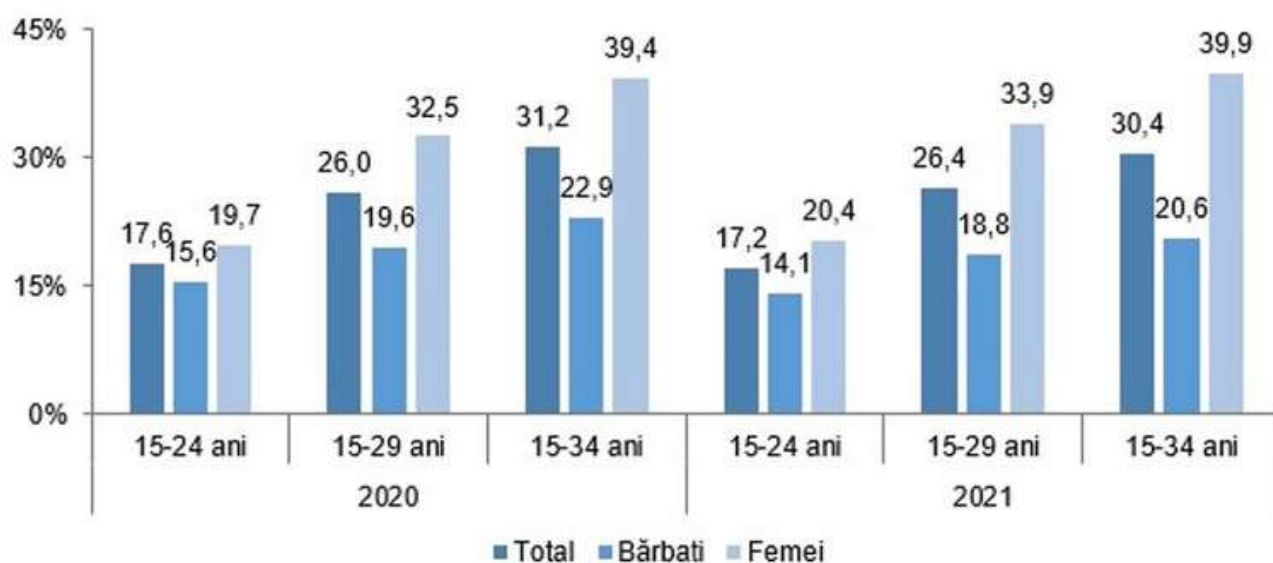
Dacă ne referim la tinerii NEET, în anul 2020, ponderea acestora a constituit 17,6% din numărul total de tineri cu vârsta de 15-24 ani, 26,0% - în rândul tinerilor de 15-29 ani și, respectiv, 31,2% în rândul celor de 15-34 ani[1]. Pe când în anul 2021, fiecare al șaselea tânăr în vârstă de 15-24 ani (17,2%), peste un sfert din tinerii de 15-29 ani (26,4%) și aproape fiecare a treia persoană în vârstă de 15-34 ani (30,4%) nu au fost cuprinși nici în procesul de educație (formal sau non-formal), nici în ocupare (Tinerii NEET – Not in Education, Employment or Training)[2].

Biroul Național de Statistică informează că, conform rezultatelor Anchetei forței de muncă (AFM), în trimestrul III 2022, numărul tinerilor care formează grupul NEET în vârstă de 15-24 ani a constituit 45,3 mii, de 15-29 ani – 118,0 mii și a tinerilor în vârstă de 15-34 ani - 192,5 mii persoane. În aceste trei grupe de vârstă majoritatea o alcătuiesc femeile (60,1% în rândul tinerelor de 15-24 ani, 68,3% la cele de 15-29 ani și 67,1% la tinerele de 15-34 ani)[3].

Pentru toate trei grupe de vârstă, valoarea acestui indicator de NEET a fost mai înaltă în rândul femeilor în comparație cu bărbații. Într-adevăr, femeile tinere sunt identificate ca unul dintre grupurile cele mai expuse riscului pe piața muncii, deoarece atitudinile și comportamentele care sunt influențate de stereotipurile tradiționale pot duce la discriminare bazată pe gen.

“Important de menționat faptul că, în ultimii ani, programele ce țin de implicarea tinerilor NEET au început să fie implementate la nivel național (majoritatea - grație ONG-urilor): antreprenariat social, cursuri de formare specializate, învățământul dual, etc. Cu toate acestea, rămâne o nevoie stringentă în promovarea acerbă a oportunităților deschise pentru această categorie de tineri.”

Figura nr. 11. Ponderea tinerilor NEET pe grupuri de vârstă și sexe, 2020-2021

[1] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/Raport-final_2020_SNOFMc.pdf

[1] https://statistica.gov.md/ro/tinerii-in-republica-moldova-in-anul-2021-9578_59664.html

[1] https://statistica.gov.md/index.php/ro/tinerii-neet-in-republica-moldova-in-trimestrul-iii-2022-9430_60150.html

“Tinerii din categoria NEET se confruntă cu grave probleme ce țin de angajarea în câmpul muncii și educație.”

Ponderea mică a tinerilor în totalul populației ocupate este determinată de dificultățile cu care se confruntă aceștia în procesul de angajare, în special din cauza cerințelor angajatorilor, privind experiența în muncă și competențe pe care le dețin, dar și necorespunderea ofertelor de muncă cu așteptările lor. Totodată, cunoștințele tinerilor nu întotdeauna corespund cu necesitățile pieței de muncă, fapt ce constituie o barieră în angajare.

“Mulți tineri întâmpină dificultăți la angajare ciocnindu-se cu discriminare din partea angajatorului sau nedorința acestuia de a angaja tineri din motive de ordin economic, cei mai sensibili la aceste manifestări fiind tinerii sub 18 ani.”

Tranzițiile de la educație la angajare rămâne a fi un proces anevoios și lung pentru tinerii absolvenți. Din acest considerent ANOFM a dezvoltat în anul 2020 programul de stagii plătite pentru tinerii absolvenți fără experiență de muncă, cu toate că este un program la care angajatorii nu prea aderă, chiar de primesc o compensație pentru găzduirea stagiariilor. La moment, un grup de deputați din parlamentul MD au elaborat legea privind stagiile de practică plătite în sectorul public[1]. Cu toate acestea, considerăm că acestea vor servi drept garant pe o cât mai ușoară tranziție a tinerilor în câmpul muncii, și aceasta trebuie să rămână o prioritate strategică pentru angajatori și guvernare. Totodată, consultarea noastră arată că munca precară continuă să fie o problemă în Moldova, discriminarea și lipsa locurilor de muncă de calitate fiind cel mai mare obstacol în ceea ce privește tinerii și piața muncii.

Actualmente tinerii se confruntă cu fenomenul discriminării la locul de muncă la diferite etape de angajare, și anume la etapa de recrutare, selecția, în timpul activității și chiar în etapa concedierii. S-a observat că un mare număr de organizații private stabilesc cerințe exagerate de angajare prin care angajatorii nu au dorința de a angaja tineri fără experiență, fără a lua în considerare cerințele profesionale determinate care justifică o astfel de cerință. De asemenea, menționăm aici că angajatorii practică o altă formă de discriminare în procesul de angajare a tinerilor, și anume evită tinerii fără experiență să nu investească în ei prin acțiuni de formare, educație și alte cursuri.

O problemă foarte frecventă este discriminarea în procesul de angajare a persoanelor cu dizabilități, și acesta se datorează faptului că organizația nu dispune de accesibilitatea infrastructurii corespunzătoare, fie aceste persoane în general nu sunt angajate fără a aduce o

[1] <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/studiu-privind-implementarea-cartei-sociale-europene-revizuite-si-impactul-acesteia-asupra-evolutiei-drepturilor-tinerilor-in-republica-moldova/?fbclid=IwAR2DeS8GrB1xyIB0gLa0D68P65WdM0Hw8oMmSt-2RftMXxXxtwyBFhBBXIk>
[1] <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/6261/language/ro-RO/Default.aspx>

justificare legală față de decizia de refuz, și asta în condițiile în care candidații chiar îndeplinesc cerințele de angajare.

Apartenența la minorități etnice este, de asemenea, probabil să aibă ca rezultat bariere suplimentare în accesarea pieței muncii. Acest lucru se datorează multor factori care interacționează: de la dezavantaj cronic și lipsa de acces la resurse, până la prejudecăți și stereotipuri; precum și sprijinul insuficient din partea autorităților publice. Statutul de migrant al unui tânăr, de exemplu, poate însemna precaritate suplimentară și oportunități reduse de a avea contracte regulate. Tinerii de etnie Romă se confruntă, de asemenea, cu multiple bariere pe piața muncii.

O altă formă de discriminare bazată pe criteriul de vârstă ce se întâlnește la locul de muncă este distribuirea sarcinilor tinerilor mai mult, decât este indicat în fișa postului. Se consideră că, dacă persoana este tânără, poate îndeplini mai multe sarcini decât colegul său superior, fără a avea o remuneraare corespunzătoare pentru aceasta .

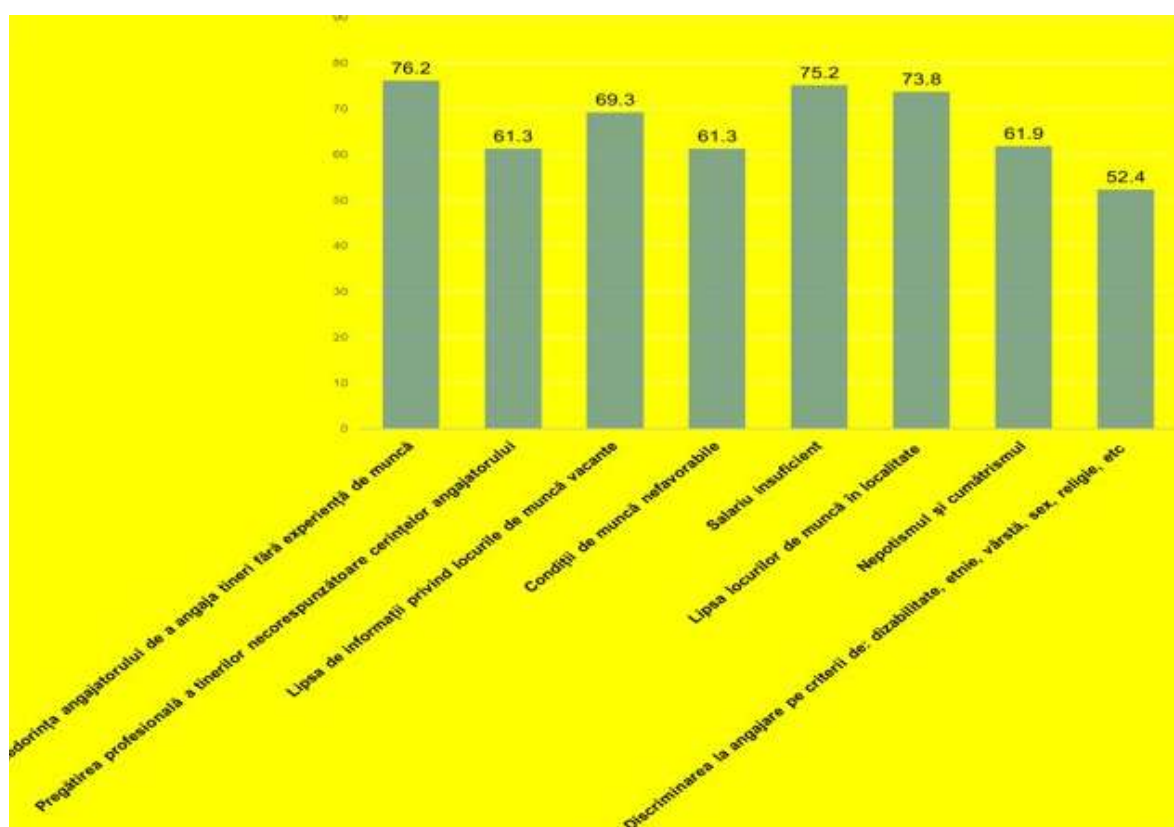
O altă problemă al tinerilor în câmpul muncii rămâne a fi munca informală. Conform datelor BNS, în anul 2021 circa o pătrime din tineri (23,8%) aveau locuri de muncă informale, iar în rândul tinerilor salariați 8,2% lucrau fără a avea un contract individual de muncă (munca nedeclarată). Practica de angajare fără perfectarea contractelor individuale de muncă (în baza unor înțelegeri verbale) a fost mai frecventă printre bărbații salariați (10,6%) decât femeile salariate (5,4%). Aceasta reprezintă un pericol sporit pentru tinerii ce sunt încadrați în muncă fără a avea un contract de muncă încheiat, întrucât acești tineri sunt lipsiți de instrumentele legale de protecție în câmpul muncii reglementat de Codul Muncii al RM.

În prezent, antreprenoriatul este văzut ca un posibil mijloc de reducere a șomajului în rândul tinerilor, dar totuși nu se fac destui pași pentru a lărgi numărul tinerilor beneficiari de astfel de programe. Programul de stat ”Start pentru Tineri” are ca scop sprijinirea tinerilor să-și demareze propria afacere, dar acest sprijin acordat tinerilor antreprenori este încă insuficient pentru a avea un impact semnificativ asupra pieței muncii și anulabilitatea tinerilor, în special a celor din mediul rural.

“Programele educaționale existente nu sunt în corelație cu cerințele actuale ale Pieței Muncii.”

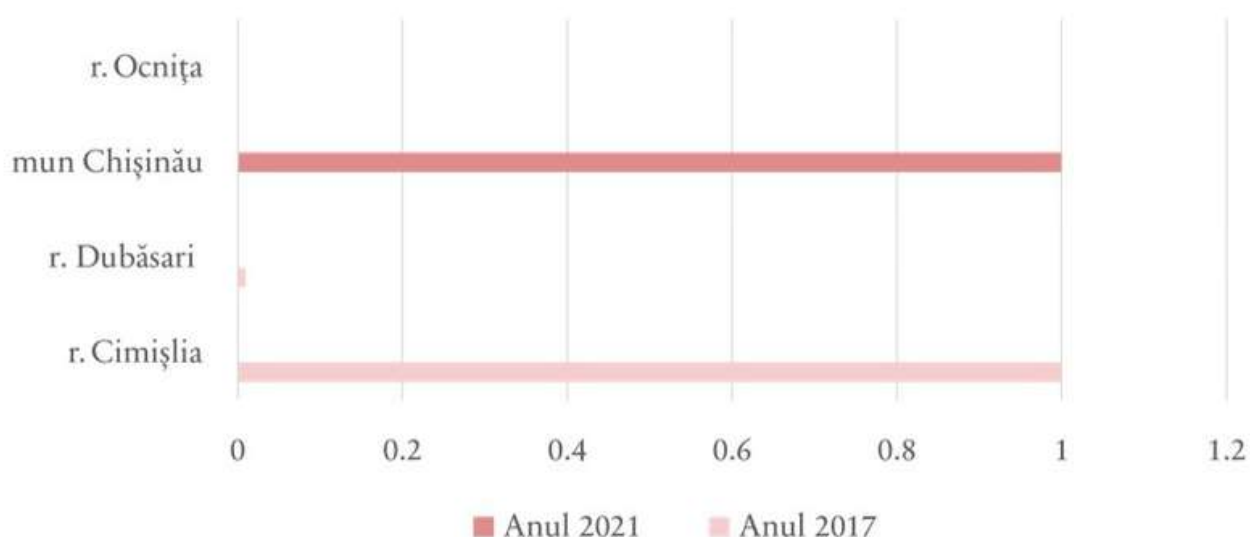
În celea ce urmează prezentăm problemele și necesitățile tinerilor în domeniul educației prezentate în Raportul privind Necesitățile și Provocările Tinerilor din RM, elaborat de către RNCLMT.

Figura nr. 12. PROBLEMELE TINERILOR PE PIAȚA MUNCII

Pe final, vrem să arătăm situația pe sector reieșind din Score Cardul de tineret din 2017 , cel mai mare scor în domeniul la muncă al tinerilor fiind de 1,00 puncte înregistrat de Cimișlia și cel mai rău indicator fiind 0,01 p. înregistrat de raionul Dubăsari. În timp ce pentru anul 2021 cel mai mare scor în domeniul angajării tinerilor fiind de 1,00 p. înregistrat de mun. Chișinău, iar cel mai rău indicator fiind de 0,00 p. înregistrat de raionul Ocnița.

Figura nr. 13 Datele Score Cardul de tineret pe domeniul angajării tinerilor unde avem raioanele cu cea mai mică și cea mai înaltă rată de angajare a tinerilor:

The background features a collage of health-related terms in various sizes and orientations, including 'TRAINING', 'DIET', 'MIND', 'FITNESS', 'RELAXATION', 'SCIENCE', 'LIFESTYLE', 'SPORT', 'NUTRITION', 'HYGIENE', 'MEDICINE', 'CARE', and 'HEALTHCARE'. A hand holding a pen is visible on the right side. The title 'SĂNĂTATEA TINERILOR' is centered in a teal box.

SĂNĂTATEA TINERILOR

În ceea ce privește accesul la asistență medicală, marea majoritate a participanților la consultare au menționat următoarele aspecte cheie pentru tineri: costuri mari și așteptare îndelungată pentru a accesa serviciile de sănătate publică, fapt ce motivează tinerii tot mai mult să meargă la clinicile private, însă care costă mult mai mult și poate să nu fie accesibile pentru un tânăr; lipsa de atenție și resurse pentru sănătatea mintală a tinerilor în special în perioada pandemică (Youth Clinics au servicii însă problema e ca acestea nu sunt și în satele Moldovei, dar și grupul țintă e până la 25 ani); și educație precară pentru sănătatea sexuală și reproductivă.

“Totodată, serviciile ce țin de promovarea modului sănătos de viață s-au adaptat la condițiile de criză pandemică, prin dezvoltarea serviciilor de consultanță de la distanță și implementarea pe larg a metodelor de informare pe rețelele de socializare (sesiuni și lecții de informare online, etc.).”

O problemă similară este prezentată de Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor în cazul Moldovei, unde spune despre absența din programele școlare a educației complete și adecvate vârstei privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive, inclusiv comportamentul sexual responsabil.

În paralel indicatorii de sănătate sexual-reproductivă în rândul adolescenților și tinerilor au înregistrat o dinamică ușor pozitivă în ultimii ani, dar insuficienți în contextul regional. Rata sarcinilor în rândul adolescentelor rămâne încă de 3 ori mai ridicată, decât media europeană constituind 31,45 în anul 2018. Mai mult de jumătate din fetele adolescente care nasc sunt din mediul rural.

O componentă crucială a originii acestor probleme pare să fie faptul că educația sexuală și drepturile reproductive sunt văzute ca subiecte extrem de tabu și, prin urmare, sunt rareori discutate fie acasă, fie la școală. La moment sunt anumite programe de educație sexuală pilotate cu suportul UNFPA Moldova și rețeaua educatorilor de la egal la egal, însă rezultatele și impactul acestora încă este modest și necesită de intensificat lucrul în această direcție

“În pofida lipsei programelor complexe de educație pentru sănătate în curricula școlară, datele naționale demonstrează faptul că, serviciile nonformale oferite tinerilor în domeniul promovării unui mod de viață sănătos au contribuit în decursul ultimilor ani la ameliorarea unor indicatori, cum ar fi:

- Scăderea ratei de sinucidere (de la 7,9/la 100000 de populație în vârstă de 15-19 ani în 2015, până la 5.0 /la 100000 în 2019;
- Numărul avorturilor la minorele sub 20 ani s-a redus cu 40% în ultimii ani – de la 1031 în 2014, la 617 în 2019;
- S-a redus proporția adolescenților de 15 ani care au indicat că au început relațiile sexuale – de la 18% în 2014 spre 13,3% în 2018, iar printre adolescenții sexuali activi de 15 ani a sporit utilizarea pastilelor contraceptive de la 6% în 2014, la 10% în 2018 (HBSC Moldova);
- Scăderea cazurilor noi de infecții sexual-transmisibile (sifilis, gonoree) printre adolescenții până la 19 ani cu circa 1/3 în perioada 2014-2019 – de la 363 cazuri în 2014 spre 234 în 2019;
- Scăderea consumului de alcool în rândul adolescenților (de la 11% la adolescenți cu vârste cuprinse între 11 și 17 ani care au consumat alcool 3-5 zile și mai mult în ultimele 30 de zile în 2014, la 9% în 2018);
- Creșterea gradului de apreciere pozitivă a stării de sănătate proprii (77% dintre adolescenții cu vârste cuprinse între 11 și 17 ani apreciază pozitiv starea de sănătate în 2014 și 83% – în 2018) (studiul HBSC Moldova), tendință ce poate fi observată și în prezent”

Având, în vedere circumstanțele expuse mai sus, numărul cazurilor de infecție cu maladii transmise pe cale sexuală s-a majorat. În anul 2021, numărul tinerilor în vârstă de 15-29 ani infectați cu boli venerice a constituit 932 de persoane, fiind cu 23,1% mai mult comparativ cu anul 2020. Circa 54,0% din cazuri au fost depistate la bărbații în vârstă de 20-29 ani .

O altă problemă ar fi că numărul cazurilor de infecție cu virusul HIV la tineri s-a majorat. Conform datelor Instituției Medico-Sanitare Publice „Spitalul Dermatologie și Maladii Comunicabile”, în anul 2021, numărul tinerilor în vârstă de 15-34 ani infectați cu virusul imunodeficienței umane (HIV) a constituit 253 de persoane, ceea ce a fost cu 18,8% mai mult față de anul 2020. Ponderea femeilor tinere infectate s-a micșorat de la 48,1% în anul 2017 până la 44,3% în anul 2021. În anul 2021, incidența cu virusul HIV la 100 de mii tineri în vârstă de 15-24 ani a constituit 18,5 cazuri și 53,2 cazuri pentru tinerii în vârstă de 25-34 ani.

În perioada pandemiei, o pătrime dintre toți elevii s-au simțit cu mult mai stresați, iar fetele raportează această stare aproape de două ori mai frecvent decât băieții, arată rezultatele unui studiu realizat de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) Moldova[1]. În perioada pandemiei COVID-19, 1/4 dintre toți elevii s-au simțit cu mult mai stresați. Fetele raportează mai frecvent (30,8%) această stare decât băieții (17,6%). Astfel, săptămânal fetele și băieții se confruntă cu:

- 26,3% - stare de apatie
- 22,9% - iritare/nervozitate /dispoziție proastă
- 20,4% - stare de neliniște
- 20,7% - stare de stres sporit.

Pe fonul acestor probleme, este de menționat că se fac pași mici înainte în acest domeniu prin intermediul la rețeaua Youth Clinics[2] care acordă suport specializat, consultanță și suport tinerilor beneficiari. În ciuda acestui fapt, sprijinul adecvat este rareori oferit celor din mediul rural așa cum rețea nu activează în sate, iar din considerente economice tinerii din sate vor alege să stea acasă și să nu cheltuie banii pe transportul interurban, alegând să cheltuie banii pe alimentare, îmbrăcăminte, drept rezultat sănătatea este pe planul doi la tineri. În timp ce sănătatea mintală a devenit o problemă din ce în ce mai relevantă pentru tineri, lipsa resurselor publice și costurile ridicate, perpetuează interesul tinerilor de a merge la serviciile medicale specializate, deoarece tinerii, din cauza poziției lor precare, nu-și pot permite sprijinul de care au nevoie așa cum aceștia vor fi forțați să prioritizeze resursele.

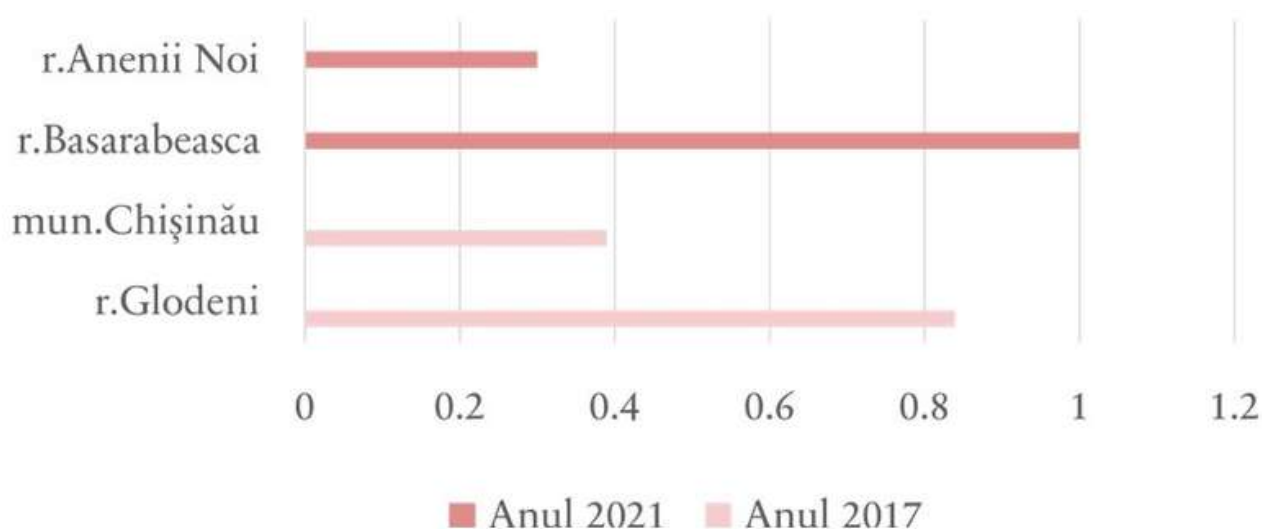
Sănătatea a devenit și o prioritate secundară pentru tineri din lipsa de timp liber, așa cum mulți tineri pe lângă școală/universitate mai și lucrează, alții sunt implicați în diferite activități de ecuație non-formală, ba chiar vor fi și cei care vor alege distracțiile în defavoarea unor controale medicale de rutină.

Cu toate acestea, tinerii din mediul urban își apreciază starea de sănătate ca fiind bună și foarte bună, într-o măsură mai mare comparativ cu cei din mediul rural. Partea cea mai mare a tinerilor (86,3%), și-a apreciat starea de sănătate ca fiind una bună sau foarte bună, 13,1% – au declarat că au o stare de sănătate satisfăcătoare și doar 0,6% de tineri și-au considerat starea sa de sănătate rea sau foarte rea[1].

Dacă să facem referire la Score cardul de tineret, putem vedea ca în anul 2017 mai multe raioane (Căușeni, Dubăsari, Orhei, Florești) au avut un scor de 1.00 puncte sau "0" nașteri la tinere în vârstă de la 10 la 19 ani, iar cel mai rău indicator de 0 p. fiind înregistrat de mun. Bălți. Pe când în anul 2021, cel mai bun scor maxim (1.00 p.) fiind înregistrat de raioanele Leova, Ocnîța, Taraclia, iar cel mai rău scor de 0.00 p. a fost înregistrat în raionul Edineț .

Conform Score Cardul de tineret din 2017, cel mai mare scor în domeniul sănătății tinerilor fiind de 0,84 puncte înregistrat de raionul Glodeni și cel mai rău indicator fiind 0,39 p. înregistrat de mun. Chișinău. În timp ce pentru anul 2021 cel mai mare scor în domeniul sănătății tinerilor fiind de 1,00 p. înregistrat de raionul Basarabeasca și cel mai rău indicator fiind de 0,30 p. înregistrat de raionul Anenii Noi. Dacă să analizăm evoluția dreptului la sănătate în profil raional, putem observa că performanța de nivel "Înalt" este în creștere semnificativă în anul 2021 comparativ cu anul 2017.

Figura nr.14 Datele Score Cardul de tineret pe domeniul sănătății tinerilor unde avem raioanele cu cel mai mic și cel mai mare scor de sănătate a tinerilor:

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Acest studiu demonstrează că obstacolele în calea accesului tinerilor la drepturi sunt încă multe și cu multiple fațete. În ciuda adoptării PNADO III și a altor politici sectoriale conexe, progresul de implementare și rezultatele acestora au apărut lent și, în majoritatea cazurilor, măsurile de sprijin au fost fie ineficiente, fie insuficient de ambițioase sau de anvergură astfel neavând acoperire națională și mulți tineri din varii motive fiind lăsați în afara programelor existente. Revizuirea PNADO III este o oportunitate de a face un bilanț al lacunelor și deficiențelor actuale de-a lungul anilor și de a lua măsurile necesare pentru a promova incluziunea tinerilor prin prisma noului PNADO IV dacă va fi interes în al aproba.

Reieșind din analiză prezentată supra, se accentuează nevoia de investit în programe de profilaxie și dezvoltare a comportamentelor de sănătate sigure și accesibile în rândul tinerilor, inclusiv educație pentru sănătate în școli, programe comunitare, etc.

Totodată, este nevoie de investiție în sistemul educațional astfel, încât acesta să pregătească tineri cu deprinderi de viață și autonomie, fapt care să-i ajute în tranziția de la educație în câmpul muncii. Mai mult ca atât se cere revizuirea curriculelor și programelor educaționale legate de participarea tinerilor, educație pentru sănătate, educație antreprenorială și financiară, ghidare în carieră așa cu acestea în mare parte nici nu sunt parte a programului educațional, cu toate că sunt mega importante pentru tineri.

Și nu în ultimul rând statul trebuie să depună mai mult efort pentru a diversifica oferta ocupațională în Moldova și a face aceasta atractivă și sigură pentru tinerii ce ar fi interesați să se angajeze. Iar în parte ce ține de sănătatea tinerilor se conturează necesitatea de a extinde la scară largă serviciile existente astfel în cât la acestea să aibă acces și cei din mediul rural dar și cei peste 25 de ani.

Când au fost întrebate despre prioritățile cheie pentru noul PNADO IV, organizațiile de tineret au fost clare: accesul la servicii de angajare de calitate, platforme eficiente de participare în procesele decizionale, cu un accent special pe sănătatea mintală și educație pentru sănătate cu măsuri practice ce ar încuraja modul sănătos de viață în rândul tinerilor.

În ceea ce privește soluțiile, majoritatea respondenților au convenit asupra faptului că tinerii și structurile de tineret trebuie să fie parte activă a procesului de dezvoltare, implementare și evaluare a PNADO IV, așa cum doar astfel vom asigura că acest document cu adevărat își va atinge obiectivele în parte ce ține de prioritățile tinerilor.

Recomandări și politici sau inițiative legate de drepturile tinerilor:

- Dezvoltarea unei rețele de instituții responsabile de implementare a politicilor de tineret care își coordonează activitatea la nivelul autorităților publice centrale și locale;
- Consolidarea democrației participative prin creșterea gradului de implicare a tinerilor și organizațiilor de tineret în procesele de luare a deciziilor la toate nivelurile prin mecanismele de co-management și co-creare unde tinerii sunt priviți ca parteneri egali în proces decizional, precum și promovare a spiritului civic în rândul tinerilor;

- Realizarea măsurilor de intervenție pe sectorul de tineret în baza nevoilor tinerilor, care să abordeze cu adevărat dezavantajele structurale. Pentru a realiza acest lucru, este crucială o abordare bazată pe drepturile omului în procesul de elaborare a politicilor de tineret;
- Asigurarea accesului echitabil la programele și serviciile de tineret și promovarea integrării tinerilor proveniți din medii dezavantajate în structuri asociative de tineret.
- Consolidarea și extinderea infrastructurii de prestare a serviciilor și programelor de tineret la nivel local;
- Dezvoltarea mecanismelor de răspuns la potențiale șocuri sociale, pandemice, economice etc. care afectează bunăstarea tinerilor și a sectorului de tineret;
- Sunt necesare instrumente legislative la toate nivelurile pentru a proteja și promova mai bine drepturile tinerilor, inclusiv asigurarea financiară suficientă și accesibilă pentru structurile de tineret;
- Prevenirea abandonului școlar și dezvoltarea activităților cu tinerii, a consilierii și oferirea oportunităților de învățare non-formală orientate către grupurile cu risc mare de părăsire timpurie a școlii, etc;
- Accesul tinerilor din minorități la studii de calitate a limbii române;
- Corelarea curriculei de învățământ cu cerințele pieței muncii, și implementarea la scară largă a învățământului dual, acumulând astfel abilități relevante pentru ocuparea forței de muncă;
- Dezvoltarea unui sistem flexibil de validare și recunoaștere a rezultatelor învățării non-formale și informale;
- Încurajarea organizațiilor care dezvoltă proiecte de educație non-formală adresate tinerilor prin stimulente și programe de finanțare directă, etc;
- Mobilizarea organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale în vederea stabilirii de parteneriate pentru dezvoltarea unui sistem al furnizorilor de educație non-formală și a serviciilor complexe/integrate axate pe necesitățile tinerilor;
- Promovarea politicilor economice capabile să creeze locuri de muncă competitive și atractive, fapt ce ar contribui la sporirea nivelului de ocupare, eradicarea șomajului, în special în rândurile tinerilor și din mediul rural;
- Revizuirea cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real în funcție de nivelul ridicat al inflației, dinamica indicelui prețurilor de consum și creșterea productivității muncii;
- Implementarea măsurilor de integrare proactivă pe piața muncii adresate persoanelor tinere cu dizabilități, tinerii NEET, inclusiv și celor reveniți din detenție;
- Asigurarea unor măsuri durabile de sporire a veniturilor populației tinere în special din mediul rural, prin diversificarea domeniilor de activitate în comunitățile rurale;
- Susținerea și promovarea unui sistem eficient de educație și pregătire profesională în scopul menținerii și dezvoltării capitalului tânăr existent. Ajustarea conținutului programelor de studii și formare profesională în conformitate cu cerințele mediului de afaceri și ale pieței muncii;
- Crearea și implementarea unui sistem de cooperare eficient între unități de învățământ și autorități publice și organizații private, ONG-uri în vederea derulării de stagii de practică profesională plătite adresate elevilor și studenților;
- Reducerea șomajului în rândul tinerilor și combaterea fenomenului muncii informale;
- Creșterea numărului de tineri beneficiari a programelor de stat privind susținerea inițiativelor de dezvoltare a micului business. Crearea mecanismelor suplimentare pentru accesarea de către tinerii cu oportunități reduse a programelor de antreprenariat;

- Dezvoltarea și asigurarea sustenabilității serviciilor de tip outreach și asigurarea unor instrumente viabile de lucru cu tinerii din zone greu accesibile, grupuri vulnerabile sau cu necesități speciale;
- Dezvoltarea în zonele rurale a centrelor și serviciilor comunitare prietenoase tinerilor, cum ar fi centre de tineret și centre de sănătate prietenoase tinerilor și asigurarea accesului la acestea în special pentru tinerii cu nevoi speciale și venituri mici din zonele rurale
- Recomandări adresate Guvernului și Parlamentului RM pentru elaborarea și aprobarea noului PNADO IV din perspectiva necesităților tinerilor;
- A se lua act de prezentul studiu și viziunile tinerilor vis-a-vi de drepturile lor și luarea acestora ca referință pentru noul program PNADO IV în caz de acesta va fi elaborat, asigurându-se că tinerii și organizațiile de tineret sunt implicați în proiectarea, implementarea și evaluarea acțiunilor acestuia, și că formatul participării lor este incluziv și se bazează pe o abordare de co-management;
- Crearea de legături și sinergii puternice în implementarea și monitorizarea PNADO și a altor politici publice sectoriale pe tineret, cum ar fi viitoarea Strategie Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2030[1] și Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030"[2];
- Efectuarea de cercetări suplimentare privind accesul tinerilor la drepturi, cu un accent special pe fenomenul de discriminare bazată pe criteriu de vârstă, și măsurarea impactului lor socio-economic asupra tinerilor și a societății în ansamblu;
- A se asigura că, dincolo de actualul proces de revizuire a PNADO, există mecanisme suplimentare de evaluare a progresului în atingerea accesului tinerilor la drepturi. Astfel de analize ar trebui să aibă loc în mod regulat și să ia în considerare, atât politicile publice, cât și impactul concret asupra tinerilor în toată diversitatea lor;
- Implementați o abordare bazată pe drepturi a politicilor de tineret și a tuturor măsurilor care pot avea un impact asupra drepturilor tinerilor și recunoașteți tinerii drept deținători de drepturi. În acest scop, stabiliți „Teste pentru tineret”[3] la etapele cheie ale elaborării politicilor (elaborare, implementare și evaluare) pentru a vă asigura că măsurile pot sprijini cu adevărat promovarea drepturilor tinerilor;
- Creșterea gradului de conștientizare a tinerilor cu privire la drepturile lor, prin promovarea de campanii informative, educație civică și curriculum aprofundat pentru drepturile omului în programele școlare și prin creșterea cooperării cu organizațiile de tineret, instituțiile naționale pentru drepturile omului și organisme de egalitate, pentru a se asigura că tinerii își înțeleg drepturile, pot identifica încălcările și sunt conștienți de mecanismele de despăgubire.

<https://mecc.gov.md/ro/content/elaborarea-strategiei-de-dezvoltare-sectorului-de-tineret-tineret-2030>

<https://gov.md/ro/content/strategia-nationala-de-dezvoltare-moldova-europeana-2030-fost-aprobata-de-guvern>

https://www.youthforum.org/files/YFJ_EU_Youth_Test.pdf

ANEXA I

Lista organizațiilor ce au contribuit la evaluare

AO Centrul Regional pentru Inițiative Sociale și Dezvoltare Durabilă

AO Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova

AO "Helal Ornek"

AO "FEED-BACK"

A.O. PRINCIPII SĂNĂTOASE

AO Rețeaua Națională a Consiliilor Elevilor

AO Minority Youth Moldova

AO Platforma Națională a Tinerilor pentru Participare Activă